

PROSVETNI DELAVEC

Številka 9. Ljubljana, 7. maja 1954 LETO V.

Urejuje uredniški odbor. Odgovarja Jože Zorn. Uredništvo in uprava Nazorjeva 3/L. Telefon št. 21-397. — Letna naročnina din 300. — Štev. ček. računa 604-T-140. — Tiska Tiskarna «Slov. poročevalca».

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV

Šolski odbori temeljni organi družbenega upravljanja v šolstvu

I. Marks trdi, da bo državna intervencija na področju prosvete in kulture najprej postala nepotrebna. Sveti za prosveto in kulturo, ki so organi družbenega upravljanja, predstavljajo v naši socialistični stvarnosti do neke mere realizacijo Marksovih zamisli. Sprito prakse in stopnje njihovega razvoja pa še ne moremo trditi, da smo na področju šolstva to idejo že zares uresničili.

Šole, ki so osnovne celice izobraževanja in vzgoje, so v glavnem še administrativno dirigirane in to prav zato, ker še nismo uvedli družbenega upravljanja. To se negativno odraža tudi v razvoju samih svetov za prosveto in kulturo. V praksi okrajnih svetov za prosveto in kulturo ugotavljamo nekatere negativne pojave, na primer: upravljanje šolstva z metodami bivših poverjeništev za prosveto, trenja med načelniki tajnistev in predsedniki svetov zaradi pristojnosti in podobno.

Te stare metode dirigiranja, sedaj pod novim imenom in v novi obliki, niso samo posledica prehoda iz bivših poverjeništev v sistem svetov za prosveto in kulturo, marveč so posledica dejstva, da smo ostali zpolj pri svetih za prosveto. Družba je bila pritegnjena samo v te organe upravljanja, dasi bi morali že od vsega začetka razširiti družbeno upravljanje neposredno na samo šolo, oziroma prosvetno ustanovo.

II. Res je, da so se v naši družbi v stremljenju po demokratizaciji vsega javnega življenja porajale iste težnje tudi v šolstvu. Malone v vseh okrajih inajo šole svoje šolske odbore, ki pa so v svojem bistvu posvetovalni organi. Sicer ti v razvoju naše družbe predstavljajo določeno stopnjo demokratizacije v šolstvu, vendar pa svoji praksi niso organi družbenega upravljanja. Poglavitni interes pri ustanavljanju teh šolskih odborov so pokazali starši in vzgojitelji, medtem ko je sodelovanje ostalih družbenih činiteljev kaj šibko. Posebno stališče zastopajo v nekaterih okrajih prosvetni delavci, ki vidijo v šolskem odboru le instrument, preko katerega bodo lažje urejevali gospodarska vprašanja šole. Se več, v njem vidijo organ, ki je le nekaj protitež občinjskim odborom (konkretno tajnikom), v borbi za doseg gospodarskih koristi šole in učitelstva. Nepravilna pojmovanja staršev in vzgojiteljev, da imajo le oni pravico urejevati vprašanja šole in vzgoje, vsekakor vodijo v izolacijo šole od družbe, v »samoupravljanje« brez družbenega sodelovanja.

Pri organih družbenega upravljanja pa gre za mnogo več kot le za skrb staršev, kako se vzgajajo njihovi otroci, ali za skrb vzgojiteljev pri urejanju gnočnih zadev. Gre za to, da se šola razvija v skladu s temeljnimi načeli socialistične družbe, v skladu s njenimi smotri in nalogami. Šolski odbori morajo biti organi, v katerih bodo harmonično sodelovale zavestne sile komunalne skupnosti, družbenih organizacij, prosvetnih delavcev in staršev. Edino lačen organ družbenega upravljanja, ki bo izraz novih družbenih odnosov na področju šolstva, bo lahko rešil nesoglasja, ki so danes med družbo in šolo.

III. Zgolj načelne ugotovitve o nujnosti uvedbe organov družbenega upravljanja v šolstvu, ne bi zadoščale, če ne bi na temelju že obstoječe pozitivne prakse, čeprav skromne, pripravili določene pravne predpise ter s tem vskladili delo in razvoj šolskih odborov na vseh splošno izobraževalnih in strokovnih šolah.

Svet za prosveto in kulturo LRS je dal pobudo za posvetovanje predstavnikov družbenih organizacij, strokovnih društev in združenj o načelih družbenega upravljanja v šolstvu. V najširših obsevih so bile sprejete misli in določila, ki jih strnjeno v obliki teza o nalogah in delovanju šolskih odborov posredujemo pedagoškim delavcem. Vse pripombe, dopolnila in spremeni-valni predlogi, bodo dragoceni prispevki za formulacijo predpisa o mehanizmu družbenega upravljanja v šolstvu.

Šolski odbor organ družbenega upravljanja — teze:

1. Organ družbenega upravljanja na določeni šoli je

lahko samo šolski odbor. Vsi ostali organi, ki obstajajo na šolah ter urejajo vprašanje vzgoje in pouka (učiteljski zbori, razredni sveti, skupnost razreda ter roditeljski sveti) so sicer člani v nadaljnji demokratizaciji šolstva, vendar niso organi družbenega upravljanja.

2. V šolskem odboru so predstavniki družbenih organizacij, komune, delavskih kolektivov, starši, vzgojitelji in državljani, ki se živo zanimajo za vprašanje šole in vzgoje sploh.

3. Občinjski (mestni) ljudski odbor določa področja zbora volilcev, ki predlagajo člane za določeni šolski odbor.

4. Šolski odbor šteje 9 do 15 članov. Predstavnika občinjskega odbora določijo občinski odbori iz vrst občinskih odbornikov. Družbene organizacije (n. pr. SZDL, Ljudska mladina Slovenije) in društva (Društvo prijateljev mladine, Partizan) predlagajo svoje predstavnike zbora volilcev v odbore. Starše in državljane voli zbor volilcev. Učiteljski zbor predlaga iz svojih vrst predstavnike, direktor, (šolski upravitelj) je stalni član šolskega odbora.

5. Številno predstavnikov učiteljskega zbora in staršev (državljanov) ne sme biti večje od ene tretjine vseh članov šolskega odbora.

6. Šolski odbor sestavljajo predsednik tajnik in izvoljeni člani. Upravitelj šole (direk-

tor) ne more biti predsednik. Zbor volilcev in organizacija ter društva lahko odpokličejo posamezne člane šolskega odbora, če ti ne izvršujejo svojih dolžnosti. Šolski odbor lahko v sporazumu, z organizacijami in društvi razreši posamezne člane. Občinjski odbor lahko razreši celotni šolski odbor ali pa posamezne njegove člane, kadar delo ni v skladu z zakonskimi predpisi.

7. Naloge šolskega odbora: Šolski odbor skrbi, da šola uresničuje vzgojne in izobraževalne smotre.

Preverja, kako se izvajajo zakonski predpisi, ki usmerjajo prosvetno politiko. Obravnava pereg v zvezi vprašanja ter skrbi za skladnost vzgojnih vplivov (šola — dom). Skrbi, da starši in skrbniki otrok izvajajo določila o rednem šolskem obisku ter predlaga kaznovanje staršev, ki ne pošiljajo otrok redno k pouku.

Posebno skrb posveča socialno-zdravstveni zaščiti šolske mladine. Skrbi za delovanje šolskih kuhinj, zbira sredstva za letovanje otrok. Posebej vodi brigo o učencih, ki so potrebni socialne zaščite ali so moralno ogroženi zaradi neurejenih domačih razmer.

Obravnava pritožbe staršev in učitelstva.

Šolski odbor si prizadeva, da z ureditvijo gnočnih gospodarskih vprašanj šole ustvarja pogoje za doseg vzgojnih in izobraževalnih smotrov.

Občinjskemu svetu za prosveto in kulturo predlaga predračun šole ter skrbi, da ga upavitelj šole smotrno izvaja. Seznanja državljane o gnočnih potrebah šole, skrbi za sodelovanje prebivalstva v konkretnih gospodarskih nalogah šole, zbira izvenproračunska sredstva in upravlja z njimi.

8. Šolski odbor ne posega neposredno v področje pouka in strokovnega dela. Le v posebnih primerih lahko zahteva od organov ljudskega odbora, da izvedejo anketo, inspekcijo ali kak drug ukrep, ki je potreben za ureditev določenih vprašanj.

9. Šolski odbor poroča o svojih delu občinskemu ljudskemu odboru. Člani šolskega odbora pa morajo poročati o delu in uspehih šole ter o problemih šole zborom volilcev, oziroma družbenim organizacijam, društvom in kolektivom, ki so jih delegirale.

10. Šolski odbor lahko predlaga občinskemu oziora okrajnemu svetu za prosveto in kulturo pohvalo, nagrade in prejemne učnega in tehnične osebe ter po potrebi tudi uvedbo disciplinskega postopka.

Marion Sikst

ALI BOMO DOBILI pedagoško-zobraževalni center

Vprašanje reforme šolstva in njegovega družbenega upravljanja je pri nas iz dneva v dan bolj pereče. Saj se spopad med novim in starim odraža vedno močneje in v tako ostrih potezah, da je prešel že zdavnaj okvir šole in postal ne samo najbolj aktualen, temveč tudi najbolj aktualen družbeni problem.

Hotel bi se v kratkih obrisih dotakniti vprašanja, ki je sestavni del tega problema, čeprav imamo večih občutek, da je samo periferen. Mislim na učitelja-vzgojitelja, ki ga bomo postavili v novo šolo, za katero se danes borimo in jo iščemo. Priprava in delo na reformi šolskega sistema, učnih načrtov, predmetnikov, učnih knjig, pri uvedbi družbenega upravljanja itd. — vse to bo trajalo v resnici, še nekaj časa, rastle in nastajalo bo novo postopoma, toda v nekaj letih bo tukaj. Vsi mi pa vem, da v veliki meri osebnost, t. j. učitelj kot človek in vzgojitelj daje (seveda poleg ostalih vzgojnih činiteljev) šoli, razredu in vsakemu posameznemu učencu — dijaku smer in možnosti razvoja, pa tudi vsebino njegove rasti in razvoja. Poleg kritike naše šole v splošnem, nas številne kritike, ki gredo na račun vzgojiteljev in to deloma s strani javnosti, še več pa s strani samih prosvetnih delavcev, močno opozarjajo, da bo potrebno tudi v tem pogledu storiti korak naprej.

mi itd. Tudi mislim, da tečajni ne bi smeli biti samo teoretični, temveč predvsem praktični. Zato bi moral imeti Center na razpolago tudi šolo, kjer bi tečajniki lahko hospitalirali, eventualno nastopali, glavno delo pa bi se moralo razvijati na seminarjih, v delavnica, prirotopisnih, glasbenih in drugih kabinetih. Tečajniki bi se morali spoznavati z najrazličnejšimi načini in metodami dela, z novejšimi pedagoškimi izsledki — predvsem v naši domovini, t. j. v naših republikah, pa tudi v inozemstvu. Ogladati bi se morali tudi delo na najboljših šolah pri nas v Sloveniji, pa tudi v sosednjih republikah, n. pr. v Zagrebu itd. Tako bi dobili vpogled v delo naših najboljših praktičnih pedagogov, pa tudi zanimanje in veselje za študij pedagoške literature, za poglobljanje vanjo in kritično presojanje in preizkušanje teoretičnih ugotovitev in trditvev.

Tako delo terjaja seveda hospitalijsko-ogledno (ali poizkusno) šolo. Naenkrat je ne moremo postaviti nikjer, toda osnove z: tako šolo imamo, saj imamo n. pr. za pevski pouk, lepopisni in stvarni pouk v Ljubljani že na razpolago razrede in učitelje. Učiteljsko društvo v Ljubljani tudi že sedaj vodi tečaj za ročna dela, Pedagoško društvo pa je organiziralo poseben seminar za skupino 30 učiteljev, ki ga vodi Psihološki inštitut in ki bo učiteljem pomagal, da bodo lahko sistematično spoznavali in študirali osnovnošolskega otroka. Tako že rastejo osnove za izobraževalni center, samo izkoristiti jih bomo morali znati. Podobno bi morali voditi in organizirati tečaje za gimnazije, strokovne šole in druge.

In kakšni naj bi bili tečajji? Pobudo za razne vrste tečajev bi lahko in morala dati društva, pa tudi šolska in-spekcijska. Vsi vemo n. pr., da mladinske psihologije naši učitelji, še manj pa profesorji skoraj ne poznajo, kaj šele, da bi mogli analizirati ali pa po določenih metodah spoznavati otrokove sposobnosti, čustveno življenje itd. — Na naših osnovnih šolah je pesem skoraj zamrla, da o glasbeni vzgoji mladega človeka ne govorimo, ročna dela si zamišljamo v glavnem po starem, osnovnošolski učitelji ne obvladamo metode risanja, v gimnazijah potujejo risanje, pa marsikje dijaki risati ne znajo. Tako bi lahko naštevali kar naprej. Dela torej dovolj, prosvetni delavci iščejo pomoči in želijo — vsaj mnogi med njimi — delati bolje.

Tako se nam nazadnje odpre vprašanje: kdo je dolžan sodelovati pri delu za izobraževalni center? V glavnem lahko zadoščimo tri faktorje: republiški svet za prosveto, ki bo moral prevzeti organizacijo Centra, odgovornost za strokovni kader, ker bo ta nekaj dni v Centru polno celodnevno zaposlen, ter materialno bazo za njegovo delo. Drugi do Zveze pedagoških društev Slovenije, ki bo morala dati v glavnih obsevih vsebino delu izobraževalnega centra. Z obema pa bodo morala najmočneje sodelovati kot tretji faktor Združenja prosvetnih delavcev. Ta bodo pomagala pri samih organizaciji dela, pri oblikovanju in iskanju vsebine, najbolj in v prvi vrsti pa bodo mobilizator najboljših prosvetnih delavcev za obisk tečajev, iniciator novih predlogov in pobud za delo v tečajih ter agitator za napredno pedagoško miselnost, ki jo bodo tečajniki prenašali širom Slovenije med prosvetne delavce in široko javnost.

To je samo nekaj osnovnih misli za organizacijo in delo izobraževalnega centra. Ne vem, kako dela tak center na Hrvaškem, gotovo se bomo lahko kaj koristnega naučili tudi pri njem. Vsekakor pa bi tak center pod skrbnim vodstvom lahko postal trden temelj (po nekaterih predlogih tudi samo šolskega) inštituta, brez katerega dolgo ne bomo mogli več biti, kar nam vedno ostreje nakazuje naše pedagoško življenje in potrebe. Škoda bi bilo, če izobraževalni center že v letošnji jeseni ne bi začel delovati. To takrat je še čas, da pripravimo vse potrebno in da še kdo pove svoje misli in stavi predloge. V. C.

Radovan Klopčič

Seveda bi tak center lahko organiziral posamezne tečaje tudi tam, kjer imamo morda za tak ali drugačen tečaj na razpolago dovolj dobrih strokovnjakov, kakor n. pr. v Mariboru, kjer je dovolj pedagoških in drugih prosvetnih delavcev, da bi lahko vodili kvaliteten tečaj.

Center pa bi moral biti »stajna« ustanova s lastnim vodstvom, prostori, delavnica-

prijemih nekaterih učiteljev na posameznih šolah. Upravitelji niže organiziranih šol zlasti pozdravljajo zamisel »učnega tedna« in poudarjajo vrednost praktičnega uvajanja učiteljskih kandidatov v delo s kombiniranimi razredi. Pravilo poročajo podaljšanje učnega tedna na 14 dnevno prakso z enotedenskimi hospitacijami in enotedenskimi samostojnim delom. Tudi ne manjka vpoštevanja vrednih predlogov, naj bi se učiteljski naraščaj pošiljal na prakso in k dobrih učiteljem-praktikom, ne pa v glavnem z znancem in sorodnikom, ki nudijo slučajno brezplačno gostoljublje.

Učni teden učiteljskih in nekaj misli ob njem

Ze več let zaporedoma pošilja učiteljske v Ljubljani svoje učence četrtih letnikov na teden dni trajajoče praktično delo v osnovne šole mesta Ljubljane in na podeželske osnovne šole. Podoben način uvajanja učiteljskih kandidatov v samostojno praktično delo in budoči učiteljski poklic še pred končanim študijem ni bil običajen v predprilski Jugoslaviji in ga starejši učiteljski delavci ne poznajo. Takrat so se morali učiteljski kandidati zadovoljiti z maloštevilnimi hospitacijami in rednimi učnimi nastopi v razredih tedanje vadnice. Učno delo v vadiških razredih je potekalo v posebnih okoliščinah, mogli bi reči v buržoasnem vzdušju izbrani otrok iz dobro situiranih rodbin. Pouk v teh izjemnih razredih se je v mnogem razlikoval od pouka, ki so ga terjali normalni pogoji na podeželski šoli.

Nedemokratična in malo-meščanska vadnica, v kateri naj bi učiteljski naraščaj v strokovnem in ideološkem pogledu videl posnemanja vredno ustanovo, iz razumljivih razlogov v socialistični družbeni ureditvi ni več ustrezala. Revolucionarni operacijski poseg nove dobe je prerazil obstoj stare vadnice in postavil na njeno mesto kot hospitacijsko šolo za učiteljske, osnovno šolo na Ledini.

Danes vemo, kako zgrešena je bila organizacija nekdanje vadnice kot šolske ustanove, ki je pod izredno ugodnimi pogoji in po svojem posebnem načinu dela veljala za učiteljske, osnovno šolo na Ledini.

Po novem učnem načrtu se bo v prihodnjih letih zopet uvedel na učiteljskih peti letnik s predvideno daljšo dobo samostojnega praktičiranja. V tem primeru pač ne bodo zadostovali sedanjí zašilni ukrepi brez izdatne pomoči ljudske oblasti in skupnosti. Vrednost tega važnega enovzgojnega faktorja v izobrazbi učiteljskega naraščaja bo vsekakor treba postaviti na zdrave in solidne temelje.

Organizacija tedna učne prakse je bila tako izvedena, da so kandidati prvi dan v tednu hospitalirali pri razrednih učiteljih in se tako spoznali z učenci in krajevnimi posebnostmi, naslednje 4 dni so samostojno poučevali. Osnovne šole v Ljubljani so povabile učiteljske učiteljske konference učiteljskih zborov, kjer so spoznali svoje učitelje-mentorje in dobili program in urnik za teden dni

pa vezani z dokajšnjimi stroški, ki jih večina kandidatov ni zmogla. Cim je Svet za prosveto in kulturo v Ljubljani odtegnil tem koristnim hospitacijam potrebno pomoč, so ekscurzije že tudi prenehale.

V prvi polovici šolskega leta 1953-54 je poslalo Ljubljansko učiteljske okrog 200 kandidatov, učencev četrtega letnika, na učno prakso. Od 14. do vključno 19. decembra so bili zaposleni na osnovnih šolah v Ljubljani in izven nje. Učiteljski, ki so imeli možnosti, da si oskrbe hrano in stanovanje na svoj račun v krajih, kjer so niže orkanizirane šole, so odšli na učno prakso na take šole. — Pravičprav so si vsi učiteljski študenti želeli poučevati na večoddelčnih šolah izven mesta Ljubljane, kar pa iz objektivnih in subjektivnih razlogov ni bilo mogoče izvesti. Podčrtati je treba tisto živo zanimanje teh mladih ljudi za praktične probleme in težnjo, za lastnim poskušanjem meriti svojo zmogljivost na področjih, za katera so dobili pri učenju metodike le teoretično osnovo.

Okrog 70 odstotkov kandidatov je odšlo na eno in dvooddelčne šole izven Ljubljane; Ljubljana ji je zaposlila 30 odstotkov.

(Izbiranje krajev za učno prakso po samoiniciativi učiteljskih, ni bila ravno najidealnejša rešitev, vendar trenutno ni bilo boljšega izhoda. V republikah Hrvaški so učitelji v skrbi za svoj podmladek sami ponudili učiteljskem zasedanju številno mest z gostoljubno brezplačno streho in mizo in to kar za desetdnevno praktično šolsko delo.)

Po novem učnem načrtu se bo v prihodnjih letih zopet uvedel na učiteljskih peti letnik s predvideno daljšo dobo samostojnega praktičiranja. V tem primeru pač ne bodo zadostovali sedanjí zašilni ukrepi brez izdatne pomoči ljudske oblasti in skupnosti. Vrednost tega važnega enovzgojnega faktorja v izobrazbi učiteljskega naraščaja bo vsekakor treba postaviti na zdrave in solidne temelje.

Delo kandidatov je potekalo na vseh šolah normalno brez posebnih motenj in ovir z izjemo osnovne šole na Vrtači v Ljubljani, kjer se je morala praksa zaradi epidemije škratinke in kontumiciranja šole prekiniti že drugo dan učnega tedna. Četrtoletnike so na šolah

delo. Po prvih informativnih praktičnih navodilih, so kandidati začeli s pripravljanim delom.

Na podeželskih šolah so informativne konference odpadle; kandidati so se javili na službenih mestih v nedeljo, nekateri celo šele v ponedeljek zjutraj. Šolski upravitelji, odnosno nadzorniki so predhodno seznanili za mentorstvo zadolžena učitelje z nalogami, ki nastajajo s predhodno uvajanjem mladega človeka v učno prakso.

Skoraj vsi učiteljski študenti so z veseljem in nestrpnostjo čakali prvih samostojnih poskusov celodnevne šolskega dela. Kovali so načrte, sklepali in ugibali, kako se bo obneslo preverjanje do-seženega znanja. Dalekovidnejše je skrbelo, kako bodo mogli z uspehom poučevati na tistih predmetnih področjih, ki so v obravnavanju programa metodike predvidena šele za drugo polletje. V glavnem so se zavedli luknjivosti svojega znanja in so pred odhodom na prakso razmišljali se mnoga nerušena vprašanja. Ti mladi ljudje imajo namreč še doberšen del študija pred seboj in niso v vseh problemih, ki jih srečujemo v osnovnošolskem pouku, niti teoretično dovolj šolani, zlasti jim pa manjkajo metodični prijemi, ki bi se mogli meriti z večletno prakso učiteljev. Vsi kandidati so pa morali obvezno pisati dnevnik in osebni vtisi za vsak dan posebej.

K napredovanju in rasti stremelcemu učitelju pa je potrebna poleg lastne še tudi objektivna kritika drugih, ki spremljajo in vodijo njegovo študijsko pot. Priznati je treba odlike, pokazati pa tudi na šibke točke in pomanjkljivosti v prvem samostojnem šolskem delu in s primerno utemeljitvijo ustvariti pogoje za boljše in uspešnejše delo. Ob sedanjih organizaciji učnega tedna profesorji-metodiki niso mogli spremljati delo vsakega izmed kandidatov, zaposlenih izven Ljubljane.

Iz poročil šolskih upraviteljev, zapisnikov, dnevnikov in izjav kandidatov, iz ocenjevanja učiteljev-mentorjev in po lastnih zapažanjih posnemamo najvažnejše.

Delo kandidatov je potekalo na vseh šolah normalno brez posebnih motenj in ovir z izjemo osnovne šole na Vrtači v Ljubljani, kjer se je morala praksa zaradi epidemije škratinke in kontumiciranja šole prekiniti že drugo dan učnega tedna. Četrtoletnike so na šolah

Saj se bomo sicer mi sami in z nami celotna naša družba znašli v neugodnem položaju, da ne bomo imeli za novo šolo primerno usposobljenih in pripravljanih delavcev — učiteljev.

Učiteljska združenja v vseh naših republikah so že stavila predloge za spremembo učiteljskega izobraževanja. Najresnejši je bil doslej menda slovenski predlog, ki se mu pridružujejo tudi Hrvati, t. j. za uvedbo pedagoških akademij, ki bi že letošnjo jesen začele delati poleg dosedanjih učiteljskih, ki bi postopoma izumirala ali pa preraščala v akademije. Toda, to bi bila samo rešitev, ki bi zajela bodoče generacije. V naših šolah pa že dela nekaj tisoč prosvetnih delavcev (samo v osnovnih šolah preko 4000, v gimnazijah okoli 2500 itd.), ki so izšli iz starih šol, bili pripravljeni za delo v sedanjih šolah, delati pa bodo morali tudi v novi šoli. Je že res, da imamo življenjska izkustva in tega nikakor ne smemo podcenjevati. Toda sami prosvetni delavci predlagajo in želijo pomoči pri lastnem izobraževanju, ker čutijo v praksi potrebo po tem. To je bil tudi razlog, da je bil na zadnjem obnem zboru Združenja učiteljev sprejet sklep, da bomo skupno z ostalimi Združenji prosvetnih delavcev skušali doseči uresničitev pedagoško-izobraževalnega centra, kjer bi se skozi vse leto vršili tečajji za vzgojitelje vseh vrst šol in vzgojitelje ustanov. Kako si ga zamišljamo in kdo bi moral pri njegovem delu sodelovati?

Izobraževanje prosvetnih delavcev, ki že delajo na terenu, lahko razvijamo v dveh smereh. V prvi, ki smo jo deloma že preskusili in ni prinesla posebnih rezultatov, ko smo n. pr. po nekaterih okrajih imeli tečaje za fizikulturo, v katere smo ne ako obvezno vključili ves mlajši in srednji kader do 35 ali celo 40 let. Tečajji so se sicer vršili, porabili smo mnogo delovnih ur, tudi finančno so bili precej dragi, toda strokovno žal večinoma šibki, deloma prisiljeni, zato tudi rezultati niso bili takšni, kakor smo jih želeli.

Druga smer pa bi bila ta, da ustanovimo izobraževalni center tam, kjer imamo na razpolago največ in najboljšega strokovnega kadra, kar je verjetno za enkrat v Ljubljani. Center bi razpisal in pripravil tečaje, v katere bi se učiteljski profesorji-vzgojitelji prijavi prostovoljno. Po značaju dela bi lahko bilo v enem tečaju od 20 do 40 tečajnikov in tudi trajanje tečajev bi bilo različno.

Na tak način bi v nekaj letih pritegnili v tečaje več sto prosvetnih delavcev z vseh vrst šol in vzgojnih ustanov. To bi bili prosvetni delavci, ki imajo največ volje in interesa za dvig lastne izobrazbe ter svojega dela v razredu in izven šole. V tečajih, ki bi bili kvalitetni, bi si pridobili nove poglede, razširili in poglobili bi svoje znanje, nato pa bi se razšli širom Slovenije ter postali pionirji novega dela, naši pedagoški aktivisti, ki bi pridobljeno znanje širili in dajali od nje vsej svojih okolič, t. j. svojim tovarišem na šoli, pa tudi ljudem izven šole.

Seveda bi tak center lahko organiziral posamezne tečaje tudi tam, kjer imamo morda za tak ali drugačen tečaj na razpolago dovolj dobrih strokovnjakov, kakor n. pr. v Mariboru, kjer je dovolj pedagoških in drugih prosvetnih delavcev, da bi lahko vodili kvaliteten tečaj.

Center pa bi moral biti »stajna« ustanova s lastnim vodstvom, prostori, delavnica-

prijemih nekaterih učiteljev na posameznih šolah.

Upravitelji niže organiziranih šol zlasti pozdravljajo zamisel »učnega tedna« in poudarjajo vrednost praktičnega uvajanja učiteljskih kandidatov v delo s kombiniranimi razredi. Pravilo poročajo podaljšanje učnega tedna na 14 dnevno prakso z enotedenskimi hospitacijami in enotedenskimi samostojnim delom. Tudi ne manjka vpoštevanja vrednih predlogov, naj bi se učiteljski naraščaj pošiljal na prakso in k dobrih učiteljem-praktikom, ne pa v glavnem z znancem in sorodnikom, ki nudijo slučajno brezplačno gostoljublje.

Ali defekten otrok za učitelja res ni socialno-političen problem?

V 5. številu Prosvetnega delavca objavljamo M. S. članek »Pedagoški humanizem«.

Članek je sicer tako konfuzen, da človek res ne ve, kaj je pisec z njim hotel: ali dokazati ali pobijati; ugotovljati ali filozofirati; blesteti ali celo žaliti. Ker pa vsebuje nekaj načelnih nepravilnosti, ki bi mogle škoditi problemom posebnega šolstva, ki so — pribijam znova — tako pedagoški kot družbeni in še posebej socialno-politični, se mi zdi potrebno, da nanizam še nekaj dokazov za svojo trditve.

Zdi se mi, da za pravega pedagoškega delavca sploh ne more biti nobenih pedagoških problemov, še manj za pedagoškega delavca v socialistični zemlji in še veliko manj za učitelja defektnih otrok. Kajti že samo dejstvo, da morajo vzgajati problematičnega otroka, te sili, da se zanimaš, zakaj je ta otrok problematičen, kakšni so vzgojni faktorji, ki so ga in, ga oblikujejo, v koliko svoje delo lahko nasloniš nanje itd. itd. In že si sredi socialnega okolja in sredi socialno-političnih problemov.

Ce to okolje motrimo z oči socialnega in ne pedagoškega delavca, naletimo na činitele, ki napravljajo iz defektnih otrok socialno-politično problematične. (Evo, take podatke za golejce Pomožne šole v Mariboru, ki jih je socialni 170):

Po kriteriju socialnega delavca spadajo pod socialno politično otroke, ki so

1. Ekonomsko ogroženi: Na Pomožni šoli v Mariboru znaša povprečje zaslužka na 1 družinskega člana:		
pod 2.000	pri 35	
od 2.000 do 3.000	pri 65	
od 3.000 do 4.000	pri 48	

Predmetnik za višje gimnazije

Posebna komisija Sveta za prosveto in kulturo LRS, s katero tesno sodeluje tudi republiški odbor Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev, je pripravila za prihodnjo plenarno sejo sveta osnutek predmetnikov za višje gimnazije splošnega in klasičnega tipa. Nove predmetnike je treba sestaviti deloma zaradi sklepa SPK, da je treba reducirati pouk v višjih razredih na pet ur dnevno, in pa zaradi komplicirane strukture sedanjih višjih razredov. Prihodnje leto bodo namreč dijaki 7. in 8. razreda delali še po sistemu 5 nižjih razredov in pet visjih razredov, dijaki, ki obiskujejo letošnji peti razred bodo delali po sistemu 4 nižji in 4 višji razredi z enim tujim jezikom, dijaki pa, ki bodo prihodnje šolsko leto stopili v peti razred, bodo delali po sistemu 4 nižji in 4 višji razredi z dvema živima jezika.

Za sedmo in osmošolce, ki se šolajo v okviru petrazredne višje gimnazije osnutek predmetnika za šolsko leto 1954/55 ne predvideva bistvenih sprememb. Sedmošolci bi po njem imeli 30 ur osmošol-

Gimnazija		Klasična gimnazija	
Predmeti	V VI VII VIII	Predmeti	V VI VII VIII
Slovenski jezik	4 4 4 4	Slovenski jezik	4 4 4 4
Prvi tuj jez.	2(3) 2(3) 2 2	Tuj jezik	3 3 3 3
Drugi tuj jezik	3 3 3 3	Latinski jezik	4 3 3 3
Latinski jezik	3 3 2 2	Grški jezik	3 3 3 3
Psihologija in logika	— — 2 —	Psihologija in logika	— — 2 —
Uvod v filozof.	— — — 2	Uvod v filoz.	— — — 2
Zgodovina	3 3 3 3	Zgodovina	3 3 3 3
Zemljepis	3 0 2 2	Zemljepis	3 0 2 2
Prirodopis	2 2 2 2	Prirodopis	2 2 2 2
Matematika	4 3(4) 3 3	Matematika	4 3 3 2
Fizika	— 2 2 3	Fizika	— 2 2 0
Kemija	2 2 2 —	Kemija	2 2 2 —
Risanje	2(0) 2(0) —	Zgodov. umet.	— — — 2
Telesna vzgoja	2 2 2 2	Telesna vzgoja	2 2 2 2
Predvoj vzgoja	— 2 2 2	Predvoj. vzg.	— 2 2 2
Skupaj	30(29) 30 31 30	Skupaj	30 31 31 30

od 4.000 do 5.000 pri 12 nad 5.000 pri 7 samo podporo dobiva 7

Ce računamo, da je 3.000 — dan minimum na družinskega člana mesečno, potem vidimo, da je povprečje mesečnega zaslužka pri 100 gojenjih pod minimumom, to je pri 58% vseh gojenjev.

2. Moralno ogroženi: Otrok ki žive v dokazano slabih moralnih prilikah imamo 27, t. j. 16% vseh gojenjev.

3. Zdravstveno ogroženi: Zdravniška preiskava je pri 23 gojenjih ugotovila TBC, pohabljeno in pod., kar da 13,7% vseh otrok.

4. Vzgojno zanemarnjeni: Otrok, katerih starši so nespособni, oz. se ne brigajo za vzgojo ali otroke celo napakno vzgajajo, imamo 47, t. j. 28%.

5. Slabe stanovanjske prilike: ogražajo 40 otrok, t. j. 24%.

6. Alkoholizem in družini: Izraziti alkoholiki so starši 48 gojenjev, t. j. 28,7%.

7. Nepopolne družine: Samo enega roditelja ima 63 otrok, od tega je 22 razvezanih, nobenega roditelja 6 otrok. Tako živi v nepopolni družini 69 gojenjev, kar da 41%.

Cetudi upoštevamo možnost, da se pri nekaterih gojenjih križata dva, oz. celo trije od naštetih kriterijev, vendar je na Pomožni šoli v Mariboru še vedno nad 70% gojenjev, ki že po kriteriju socialnega delavca predstavljajo socialno-političen problem.

Toda pedagoški delavec mora iz svojih izkušenj pri delu z defektnimi in vsakemu izmed naštetih kriterijev dodati še pedagoška izkustva. Tako recimo dobro ve, da so ekonomsko ogroženi tudi tisti naši gojenji,

ci pa 51 tudi predmetnik za bodoče šestošolce (1 tuji jezik) je s svojimi 30 urami v glavnem naslonjen na lanski perspektivni načrt za ta izjemni razred. Bolj kritično pa je bilo treba razmisliti vse predloge za predmetnik, ki naj bi veljal za petošolce prihodnjega šolskega leta. Pri tem so zaenkrat seveda morali odpasti še vsi predlogi, ki zadevajo splošno šolsko reformo, ker njeni obrisi še niso postavljeni. Komisija se je zato omejila le na tradicionalno obliko višje gimnazije in je v tem okviru skušala predvsem zadostiti zahtevi po redukciji šeste učne ure, ker je praksa že pokazala, da je bil ta ukrep zdrav. Ob varovanju tega osnovnega principa so seveda nastale največje težave pri določevanju ur obema tujima jezika. Komisija se tozadevno ni zedinila in bo plenum sveta predlagala dve alternativni, od katerih predvideva ena ukinitve obveznega risanja v 5. in 6. razredu. Spodaj objavljamo osnutek tega predmetnika. Alternativni predlogi so označeni v oklepajih.

Pa še besedo o defektologiji in pedagoškemu humanizmu. Prav ima pisec, ko trdi, da je uspešno delo z defektnimi otroci le za zrelije pedagoges. Toda ne morem se strinjati z njim, da morajo to biti predvsem staležnari učitelji, ki bodo z lahko prebavljajo pedagoško teorijo ter znanstveno obvladali defektologijo. Dosej so se namreč pri tej specialnem delu odlično obnesli tudi učitelji s povprečno inteligenco, toda v splošno razvitim pedagoškim duštom, občutljivo pedagoško vestjo in precejšnje mero srčne kulture, ki je materilna podlaga pedagoškemu humanizmu.

Piscu samem bi pa priporočila, naj pove svoje polno ime, da bomo lahko presodili njegovo znanje in njegovo delo. Ce je iz vrst defektologov, potem se verjetno — ob takih trditvah — še ni zavedel svoje družbene naloge; ce pa ne spada v naše vrste, potem pa naj še — v sledo nezadostnega poznavanja posebnega šolstva in njegove problematike — vzdrži take kritike, kakor je bila ta. Kajti večina defektologov Slovenije dela po svojih najboljših močeh. Ce uspehi še niso takšni, kakor si jih vsi želimo, ni toliko krivo premajhno pedagoško znanje, niti premalo pogljobljena metoda dela, še manj seveda notranja nepripravljenost večine defektologov, temveč objektivne težave, ki ovirajo razvoj vseh panog šolstva, tako tudi specialnega.

Indijec sta se poglabila v socialno vprašanje, Sved in Nemeč sta se specializirala za higijeno in končno sta Sved in Jugoslovani obiskala senatorij in taborišče za begunce. Čeprav so njihova poročila skromna in brez večjih pretenzij, so vendar ne samo zanimiva, temveč tudi poučna. Mladi ljudje so opazili stvari, za katere navadno mislimo, da jih ne vidijo. Poročila so objavljena v reviji »Jeunesse«, ki jo je pričel izdajati jeseni 1953 Mladinski Institut (V Ljubljani ima revijo Društvo LRS za Združene narode.)

Sociološke ankete predstavljajo novo smer v pedagogiji. Njene delovne metode: razgovor (intervju), monografija, statistika, kartografija in sociogram odpirajo nova obzorja vzgojiteljem in mladini. Iz revije »Jeunesse« prinašamo prevod članka, ki razlaga, zakaj naj izvaja vzgojne sociološke ankete. Čeprav smemo članku očitati idejno meglentost in pretirano popustljivost do kakršnihkoli,

tudi slabih zakonov, šeg in navad, je vendar v njem obilica dobrih zamisli, ki so vredne upoštevanja tudi pri nas.

Vzgojna vrednost anket (iz »Jeunesse«)

Anketa, ki jo izvajajo mladi ljudje, nima znanstvenih namerov. Njena vrednost je v tem, da združuje prednosti skupinskega dela in aktivne metode. Kot takšna je uspešno dopolnilo šolske izobrazbe; s svojo vsebino in z načinom dela oblikuje um in značaj. Anketa je ena izmed osnov državljanske vzgoje ter sredstvo za poglabljanje mednarodnega razumevanja. V šoli so zemljepis, zgodovina, fizika in umetnost oddeljni predmeti, toda ločitve je v mnogem umetna. Celote ne oživimo zgolj z združevanjem delcev; moramo jo srečati, na primer družbeno stvarnost. Zivimo v družbi kot riba v vodi, pa je sploh ne opazimo. Družbo slabo poznamo, ker se ne trudimo za objektivnim spoznanjem. Naše ideje so vse ustvarjene in množene naših mnenj, ki se ne skladajo z drugimi, so le predsodki. Anketa nas prilisli k počasnemu in aktivnemu opazovanju: zahteva našo natančno pozornost ter nas sili k izredni previdno-

sti. To so značilnosti vsakega, zares osebno pridobljenega znanja. Rešitev ne moremo prevetriti z nobenim učbenikom. Anketa je podobna odkritju. Najprej se nam razodeva celota, trden blok iz tisočih pojavov in nato neskončno število odnosov med njimi.

Če primerjamo sociološko anketo rešitvi algebraičnega problema ali prevodu iz latinščine, se nam zdi, da je njena oblikovalna vrednost zelo majhna. Previdni vzgojitelji često opozarjajo na nevarnosti sociološke ali znanstvene ankete. Mladino zvlajba k nenatančnosti, ki je ni mogoče nadzorovati, k površnim opažanjem, skratkaj k lahkotnosti. Končno odpira pot razpadanju npravnih vrednot in anarhiji, kar je pač slab način za mednarodno razumevanje. Človek postane številka v statistiki, točka na zemljevidu. Vse znanosti, ki jih zna človek le na pol ali še manj, so nevarne. V primeru sociologije je ta nevarnost še večja ter postane politična. Anketa lahko vzbudi smisel za preproste nasilne rešitve ali nevoljo do javnih zadev, ki so preveč zapletene. Človek mora biti velik sociolog, da lahko še naprej normalno živi v obdajajoči

ga družbi, ki jo počasi razstavlja na kose. Zdi se, da anketa uniči mladost, njegovo plemenitost in spontanost. S tem, da uniči nekatere iluzije, izliže iz kadi — kot pravi pregovor — z vodo tudi otroka. Ti ugovori so resni. Če ne bi mnoge izkušnje kazale pozitivne strani ankete, bi upravičeno nasprotovali pedagoški uporabi sociološkega raziskovanja.

Anketa je podobna metu z dvema reziloma, kar je pravzaprav splošno pravilo o vzgoji. Osebe, ki jo vodijo se morajo vprašati: Zakaj naj anketiramo? Vzgojna anketa ima metoden in tehniko od sociologije, njen namen pa je vzgojni. Ne gre samo za splošno pobudo, temveč za namen, ki se mora čutiti skozi vso anketo.

Zagovor

Ena najbolj pomembnih stvari sociološkega raziskovanja je njena osvobodilna vrednost. Anketa lahko osvobodilna duha določene predsodkov nazora, da so v svetu pomembne in nepomembne stvari, ki jih lahko zanemarimo. Za anketarja je vse važno, vse zanimivo. Kritično opazovanje je jača smisel za odgovornost. Najboljša reakcija na kritiko mladih je utemeljitev problema,

njena opravičenost, ki jo obenem postavimo kot zahtevo po njenju. Takrat prenehajo biti odrasli na drugi strani in kritika se izboljša ter postane gonilo za raziskovanje.

Ce vodimo to raziskovanje s potrebno objektivnostjo, ustvarjamo priliko za važne izkušnje, kajti vedeti moramo, da je zelo težko biti objektivni; objektivnost je često le predsodek. Ce to govorimo, da statistika laže. Pri tem moramo pomisliti na razliko med sociologijo in geometrijo. V dobri anketi se lahko naučimo, da ne smemo povsem zaupati razlagam resničnosti, istočasno pa se zavedamo, da moramo vseeno razlagati družbeno in človeško stvarnost, kajti ne vemo dovolj, kaj je človek. Ta ugotovitve lahko uteši neučakance, kakršni so vsi mladi ljudje.

V normalni anketi pa je še ena osvobodilna sila: čas. Pouk zgodovine tako napolni čas z dogodki, razvojem in spremembami, da je samo še bled odsev časa. V času pomeni v preteklosti. Sociološka anketa kaže čas, ki ne mine, trajanje rokopišev, obšinskih arhivov, cekvne karnov. Pozoren in odprt anketar se lahko zelo mnogo

Družbeno upravljanje šolstva

Ze od vsega početka, ko se je v naši republici začelo razpravljanje družb. upravljanju šol in ostalih prosvetnih ustanov, smo bili prosvetni delavci edini v tem, da bo taka oblika upravljanja zanje in za nas koristna. V kolikor so se v naših vrstah pojavljali dvomi, so ti pronicali na dan le iz bojzani, da bi naša doslej dokaj trdna zgradba šolskega upravljanja utegnula dobiti razpoke, če bi prišla izključno v roke in odvisnost ljudi, ki o šolstvu in ostalih prosvetnih ustanovah »nimajo pojma«. Posamezniki izmed nas so se zbalji tudi za svoj osebni prestrži, misleč, da bo njihova avtoriteta zrahljana, če bo tudi laik posegal v njihovo pedagoško delo.

Ko prehajamo sedaj h konkretnemu reševanju družbenega upravljanja šolstva, nam je popolnoma razumljivo, da sta nam in bojazen za šolo in osebni prestrži i celovito tuja pojma. Nas nič ne moti, če dobi ljudstvo popoln vpogled v ustvarjanje duševnih dobrin, brez katerih tudi materialnega biti ne more. Kakor je ta trditve navidez smešna, je vendarle resnična. Človek uspešno proizjaja le tedaj, če ima določene umske sposobnosti. Izraz proizvajalec naj nas nikar ne moti, kadar prosvetni delavec polaga na svetnico svoje prosvetno delo in ga primerja z delom materialnega proizvajalca. Mar se delavski sveti ne borijo z umom posameznih članov, kako priti do najuspešnejših rezultatov proizvodnje v svojem podjetju? Tudi v tem procesu je mnogo laikov, ki se ne morejo spuščati v potankosti kakor se tehniki, inženirji in gospodarski strokovnjaki, pa vendar vsi živo zaslujejoj potek dela v obratu. Mar ni tudi šola tak obrat, v katerega posega s svojim vplivom poleg prosvetnih delavcev tudi starši, organizacije in celotna družba?

Ce bomo prosvetni delavci pred očmi vseh teh činitelejev pokazali svoje prizadevanje za čim boljši uspeh, more naš ugled samo porasti, nikakor pa se ne more zmanjšati.

Dosej smo bili prosvetni delavci sami, ki smo morali neprestano skrbeti za ustrezno poslovanje v. prosvetji, odslej pa bodo zanj soodgovorni tudi volilci s šolskim odborom na čelu. Kakšna pridobitev! Razumljivo pa je, da bomo v šolskih odborih sodelovali z vsemi silami in da bomo opustili nobene prilike, da ne bi opozarjali na pomanjkljivosti, kakor bomo tudi radi sprejemali nasvete staršev in drugih organov za izboljšanje lastnega dela. S lahkoto bomo pričepili svojo nepopolno prosvetno oblast — šolski odbor — o nujnih ukrepih, da nam bo tem izdatkeje priskočila na pomoč.

Zelja prosvetnih delavcev je, da se ta družbena preobnova v upravljanju šolstva izvrši čim prej, najpozneje pa do konca šolskega leta. Zakaj? Osnovna ljudskopravstvena oblast se mora pravočasno seznaniti z vsemi svojimi nalogami in s problemi posamezne prosvetne ustanove. Med počitnicami se vršijo priprave za novo šolsko leto, zato pozneje ni več časa za razglabljanja, marveč morajo naši šolski obratniki steti brez motenj. Ce kdo, smo prosvetni delavci med prvimi, ki pozdravljajo šolske odbore, kajti napredek šolstva in prosvete nam je nad vse.

Jošip Kotnik

Dve, tri o šolskem obisku

Kadar govorimo o naši šolski problematiki, ne moremo mimo najosnovnejše stvari: če hočeš otroka nekaj naučiti, mora priti otrok v šolo. Posebno velja to za podeželje, kjer to vprašanje še vedno obstaja. Navodila o obiskovanju šole sicer pravijo, da smejo ostati otroci doma le v nujnih primerih, toda ponekod so teži nujni primeri čisto subjektivnega značaja. Posebno velja to pri upravljanju otrok za domače delo. Šolsko delo se večkrat ustavi ob takem izgovoru, čeprav je večših nezadostno argumentiran. Druga stvar, ki povzroča slab šolski obisk, je neurejena šolska mreža. V hribovitih predelih je predelež do šole. V takih primerih je treba kljub našemu načelnemu unkljnjanju enooddelčnih šol razumeti, da je še vedno boljše enorazrednica z dobrim šolskim obiskom kot višje organizirana šola, ki jo vidi otrok samo enkrat ali dvakrat na teden.

Pri normalnem šolskem delu in pri sodobnem učitelju je na-

vedno odstotek učnega uspeha precej blizu odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

liko ugleda, da so lahko precej bližje odstotku šolskega obiska. Redko se odstotek učnega uspeha dvigne nad odstotek šolskega obiska, navadno je precej pod njim. Po tem, ali je več ali manj od odstotka šolskega obiska, lahko merimo učiteljevo šolsko delo. Nemogoče si je namreč predstavljati, da ima na primer šola 97% šolski obisk, zraven pa le 56% učni uspeh. Otroci so v takih primerih opraviili svojo dolžnost, prišli so v šolo. Ali ni pa problematično, če je res učitelj opraviil svojo?

Sola z učitelji je kot naprednejša institucija na podeželju vedno več ali manj v boju z okolico, ki je navadno zaostalejša; vmešava se v vsa vzgojna vprašanja na vasi, v kulturne zadeve, v vsakdanjo skrb za mladino, v vse izobraževalne aplikcije, skratkaj v vse stvari, ki vplivajo na oblikovanje človeka. Ne more torej živeti izolirano. Od sposobnosti prosvetnih delavcev je sedaj odvisno, ali so si v tem boju pridobili to-

Jugoslovanski prosvetni delavci

podpirajo japonske prosvetne delavce v njihovem boju za osnovne demokratične pravice

Japonski parlament razpravlja in je delno že usvojil projekt zakona, ki jemlje japonskim učiteljem osnovnih in srednjih šol demokratične pravice, za katere so se ti vedno borili, kakor se zanje bore vsi svobodoljubni narodi. Z odredbami tega zakonskega osnutka izgube japonski prosvetni delavci poleg drugih tudi naslednje pravice: pravico do vključevanja v politične stranke ali organizacije; pravico pomoči političnim strankam ali njihovim kandidatom ob volitvah, kakor tudi pravico, da se proti njim bore ali da druge nagovarjajo za borbo proti njim; pravico do pripravljanja ali sodelovanja pri političnih demonstracijah; pravico do zbiranja posebnih fondov in do podpisovanja peticij; pravico do politične izrednitve; pravico do javnega izražanja svojih nazorov na skupščinah ali mestih, kjer širša javnost ni izločena... itd., itd. Dejansko se jim torej jemljejo vse pravice razen glasovalne. Kršitvi teh odredb pa bodo kaznovani z zaporom do treh let ali z denarno kaznjo do 100.000 jenov!

Millijoni japonskih delavcev in uslužbencev so že izgubili osnovne demokratične pravice. Oni se sicer morejo s svojimi delodajalci pogajati glede plač in glede delovnih pogojev, ne smejo po štrajkati, s čimer jim je odvzeto najmočnejše orožje v boju proti izkoriščevalcem. Tem milijonskim armadam borcev za osnovne demokratične pravice se danes priključuje še nad 500.000 japonskih prosvetnih delavcev, ki morajo hkrati z bitko proti kulturni zaostalosti širokih ljudskih slojev izvojevati tudi bitko za človečanske pravice.

Ko se tako tepta svoboda japonskih delavcev, se istočasno povsem spreminja zakon proti trustom in kartelom, ki je veljal od konca druge svetovne vojne sem. Predvojni monopolisti se zopet svobodno združujejo v težnji za čim večjim zaslužkom in za čim brezobzirnejšo eksploatacijo delovnega ljudstva. Uvaja se zopet deset in deseturni delovni čas in sileno.

Zakonl, s katerimi japonski oblastniki zapuščajo misel na uvedbo demokratičnih načel v vzgoji, so v diametralnem nasprotju z duhom in besedilom deklaracije organizacije združenih narodov o človečanskih pravicah, čeprav se je japonska vlada ob podpisu mirove pogodbe v San Franciscu leta 1951 svečano izrekla za njena načelna. Po dveh letih in pol, odkar je vlada pristala na ta velika načela, pa ni ostalo nič in japonski delavci morajo pričeti znova svoj boj za njih uveljavljenje.

Napad japonske vlade na osebno in politično svobodo japonskega delavstva je nevaren ne samo japonski demokraciji,

Ko sem hodil s tov. prosv. in-
spektorji po terenu, sem slišal
med učitelstvom marsikatero o
sedanjih slovenskih čitankah.
Enemu je premalo realni, drug-
emu premalo beriva za pouk
moralke, tretji nama beriva za
stvarni pouk, četrtemu so be-
rida predloga, petemu se zde ne-
rodne nekatere pesmi itd. V
splošnem se mi niso zdele ocene
dovolj kritične in utemeljene
in je pogosto izšel izven raz-
govorja v potrebo po realističnih
čitankah.

Ker je problem slovenskega
beriva izredno pereč in važen,
se mi zde potrebno opozoriti
nanj. Če pa hočemo doumeti
bistvo čitank, njihove dobre in
slabe strani, je treba vsaj bež-
no pogledati v preteklost. Po-
tem bomo namreč lažje ocenili
sodobne čitanke in gotovo ne
bo nihče več zahteval: »V čit-
tanki več realije!«

Nemška osnovnošolska berila
kazuje tačle razvoj: katekizmi,
molitveniki in začetnice z ver-
skim berivom. Versko in nra-
vnozgodnja berila, realistična,
slovnitna, enciklopedična in le-
poslovna berila.

Razvoj slovenskih osnovno-
šolskih beril sicer ni popolnoma
tak, pa je vendar podoben. V
fevdalni šoli je zadostoval ver-
sko berilo. Prve začetnice z
verskim berivom nam je dal
protestantizem. Tako je tudi
berilo v začetnih katoliške
doba, kolikor sploh moremo go-
voriti o njih. Slovenskih beril
v današnjem pomenu besede v
tem času niso poznali.

Sola ob prehodu v kapitali-
stično družbo z razsvetlensko
miselnostjo se ni mogla več za-
dovoljiti le z verskim berilom,
če je hotela vzgojiti verno, mo-
ralno, zdravo, delavno, trezno
mladino, praznovanja prosto in
vladajočemu razredu vedno mlado-
stno. Zato pa je terezijanska
in jožefinska šolska zakonodaja
spremenila značaj šolskega be-
rila.

Ko so naši preroditelji prire-
jali slovensko šolsko berilo, so
moralni slepo kopirali berilo av-
strijskih trivialk. vendar pa so
hotelj hčati tudi naš jezik, vz-
vzbujati mladini ljubezen do
njega ter tako prepričevali po-
nemčevanje.

Nemcem je ustvaril prvo svet-
no čitanko Kinderfreund (Otro-
ški prijatelj) R. E. Rochow
1778. Namenil jo je kmečki mladi-
ni, da bi jo prosvetlil in nra-
vstveno prevzgojil. Berilo Otro-
škega prijatelja je versko,
nra-vnozgodjno in realistično.
Rochow je v berilu zamenjal
tjake svetopisemske osebe in
kralje z domačimi, junakom
moralnih povesti pa je napr-
til dobre in slabe lastnosti. Na
ta način je hotel berilo pribli-
žati življenju in mladini, da
bi jo z dobrimi in slabimi zgledi
vzgojil.

Pri sestavi Drugega berila
za avstrijske trivialke ga je
močno posnemal Ignacij Felbiger.
S Kumerjevim prevodom
prvega poseljavja Felbigerjevega
Drugega berila so dobile naše
trivialke dvojezično čitanko
Vodenje za brati 1778. Berilo
je versko, nra-vnozgodjno in le-
deloma realistično. V moralnih
povestih nastopajo priidni in le-
ni učenci, dobre dekice in slabi
hlapi, dobri in slabi kmečki
gospodarji, pogumni in boječi
otroci, hvaležni in nehvaležni
sinovi, praznoverni in verni
ljudje, pisмени in zvitji meščani,
pa nepisnecni kmetje — to-
rej dobri in slabi zgledi, da bi
se mladina ob njih vzgajala.
Nekaj sestavkov govori o dol-
žnosti posameznika do družbe in
o ohranitvi zdravja. Nekako ta-
ka, t. j. versko, vsiljivo nra-
vstvenozgodnja in poslušna so naša
berila v Felbigerjevi dobi
(1774—1805).

V tako imenovani konkordat-
ski dobi (1806—1868) je spet
nadzorovala šola cerkev. Dru-
žbene potrebe pa so terjale od
18. stol. dalje, da se uvedejo v
šole nazorni nauk in realije.
Obe dejstvi se odražata v slo-
venskih osnovnošolskih berilih.
Ker realije do 1868 niso bile
samostojni predmeti, ampak so

se poučevale pri branju, so mo-
rale dobiti prostor v slovenskih
berilih. Na tak način so nastala
naša prva ne popolnoma realisti-
čna berila: Metelkovo Berilo
za male šole po kmetih 1843,
Kocijančičevo Berilo za drugi
klas malih šol po kmetih 1846,
Slomškovo Veliko berilo 1853
in njegovo Ponovilo potrebnih
naukov... 1854. Omenjena be-
rila niso popolnoma realistična,
ker vsebuje Metelkovo berilo
poleg večine svetopisemskih
zgodb tudi realije. Slomškovo
Ponovilo je prav tako, v Veli-

Flereta. J. Jurančič, A. Skulja,
E. Vranca in berila K. Hafner-
jeve in F. Ločnikarja, ker so
najbolj dovršene in didaktične
in tehnične pogledu. Izhajala
so od 1937—1941.

V tej zvezi se ozirimo še na
izraza: čitanka-berilo! Od Ku-
merjevega Vodenja za brati
1779 do 1902 smo imeli le »be-
rida«. Izraz čitanka je sprejel
od Hrvatov A. Janežič, prva
pa sta tako imenovala doteda-
nja berila Schreiner in Hubad.
K. Hafner in F. Ločnikar sta
se 1939 spet vrnila k »berilom«.
Ker je izraz berilo bolj domač,

če ima učitelj berilo z zbranim
berivom. Ker berila navadno
sostavljajo pedagoško in est-
sko izobraževalni strokovnjaki,
izberejo berilo, ki je primerno
učencem določenega razreda in
vzgojnemu smotru. Noben mladi-
niški list ne more prinašati
berila le za učence prvega, drug-
ega itd. razreda. V tem je ne-
dovgoma dobra stran slovenskih
beril.

Slabe strani slovenskih beril
pa izvirajo pravzaprav iz tega,
ker ni mogoče vedno premostiti
nasprotja med vzgojnim smot-
rom in učencemimi sposobnost-

soja ter ocenjuje. Cisto jasno
je, da se tako vse drugače vzga-
ja kakor ob odlomku. Da bi se
berila ognila tej napaki, so za-
čela združevati vsebinsko so-
rodno berilo in sprejemala za
višje razrede daljše berilo. Ta-
ko so pomanjkljivost omilila,
niso pa je odpravila.

Vsako berilo mora spremljati
življenje. V ta namen so v be-
ridih dela starejših in mlajših
pesnikov in pisateljev. S tem
pa se v berila nehoti vrinejo
včasih tudi sestavki dvomljive
umetniške vrednosti. Na tak
način pa berilo še vedno ni ak-
tualno. Ako sprejme aktualno
berilo, to hitro zastari in je
treba včasih zaradi dveh sestav-
kov predelati vse berilo. Zato
v berila ne sodijo »enodnevnice«.

Vsako večje ali manjše le-
poslovno delo ima določeno idejo.
Cim bolj je delo obsežno in
umetniško dovršeno, tem manj
je ideja vsiljiva. V šolskih be-
ridih pa so pogosto iz leposlov-
nih del iztrgani odlomki, ki so
izrazilo didaktični ter s tem od-
bijajo za bralca. Na tak na-
čin pa berilo doseže prav obr-
ten vzgojni uspeh, kakor bi ho-
telo.

Mladinska psihologija uči, da
otroka določene starosti znanj-
ma prav posebne vrste berilo.
Ker vzgojni smoter ne dopušta
le učencem interesom primer-
nega berila, se rado zgodi, da
učenci sami preberejo tudi po-
večkrat tisto berilo, ki jih za-
nima, za ostale pa se ne zani-
majo več in hlajstajo mimo be-
ril za šundom.

Kmečki otrok živi v drugač-
nem svetu kot mestni; zato pa
ju zanima vsaj do neke meje
drugačno berilo. Mladina pa
mora z učiteljevo pomočjo spo-
znati življenje očje in širše do-
movine ter se tako povečuje
pestrost berila.

Vsa navedena protislovja so
privlečila do nezadovoljstva s
tradicionalnimi berili že l. 1919,
posebno pa od 1943—1937. Ze
1919/20 so dobile naše šole sicer

zasilna šolska berila, imeno-
vana Šolski listi, a je bila njih
zamišlel globlja: nadomestiti
tradicionalna šolska berila. Od
1934—1937 se je po pedagoških
revijah mnogo razpravljalo o
razrednem berilu in bralnih po-
lah.

Bralne pole vsebujejo idejno
enotno in zaokroženo berilo, da
vsebuje ena pola le pravilice,
druga berilo o materi, tretja o
delu itd. S tem se izognejo ne-
enotnosti, razdrobljenosti. Ne-
katere pole imajo le aktualno
berilo kakor časnik. Tako mor-
da zastari le berilo ene pole,
ne pa vseh. Pole so pisane za
nižjo, srednjo in višjo stopnjo
ter tako lažje upoštevajo gles-
tjalci učenceve interese. Ker je
pol dosti, berilo pa pestro, jih
lahko izbirajo šole tudi po kra-
jevinih potrebah. Pola je sešita
in ima luknjice, da se jo lahko
spne. Bralne pole imajo celo
nekaj prednosti pred mladins-
kimi listi. Če bi hotel ta pri-
našati berilo za posamezne raz-
rede, kakor čitanke, tedaj bi
jih moralo biti toliko, kot je
razredov. Berilo bralnih pol je
jako raznovrstno; zato pa se
tudi lažje izbere.

Kako je s sedanjimi čitanka-
mi? Berilo je precej drugačno,
ker je prirejeno za socialistič-
no šolo. V njem ni sledu mi-
stičizma ne šovinizma ne inte-
gralnega jugoslovanstva. Berilo
mora služiti estetski, patriotski
in moralni, telesni in poli-
tehnični vzgoji. Staro literarno
berilo dostikrat iz ideoloških
razlogov ni primerno, sodobno
pa ni vedno na dostojni liti-
rarni višini in ni vedno pri-
merno otrokovim interesom pa
sposobnostim: zato so imeli se-
stavljajci težko delo.

V didaktičnem pogledu nove
čitanke niso mogle premostiti
enciklopedičnosti, ker morajo
tudi danes spremljati razredni
pouk. Skušajo se bližati lepo-
slovnim čitankam, pa se temu
smotru ne morejo popolnoma
približati, ker jim bistvo čitank-
ke ne dopušta. Kot v preteklo-
sti je tudi sedaj Druga čitanka
najboljša, Četrta najslabša.

V tehničnem pogledu sedanje
čitanke nikakor niso dosegle
zadnjih predvojnih tako glede
na papir, tisk, ilustracije, ve-
zavo, kakor tudi glede na pre-
glednost (kazalo).

Zgodovinski razvoj nam je
pokazal, da so se sestavljali iz
utemeljenih razlogov borili za
leposlovne čitanke vsaj šestde-
set let. Socialistična družba
močno poudarja vzgojno vred-
nost besedne umetnosti. Nazaj
ne moremo, ne smemo! Koraka
nazaj ne dopuščajo ne zgo-
dovinski ne družbeni razlozi ne
vzgojno-izobraževalni smoter.
Zavedati se moramo, da s 34-
mimi čitankami ne bomo dose-
gli tega, kar terjata učni načrt iz
materinščine.

Ako sodobne čitanke nimajo
dovolj realni, so potrebni še
posebni priročniki. V čitankah za-
naje ni prostora, če sestavki ni-
so leposlovno oblikovani. Če
učiteljstvo nima dovolj primer-
nega gradiva za stvarni nauk
(ta se itak ne poučuje iz knjig,
ampak na osnovi opazovanja
stvarnega sveta in ga primerno
berilo le poživlja), si bo treba
pomagati z večjo učiteljevo
tvornostjo.

Učitelj ne sme nikoli pozabiti,
da je slovensko berilo le pri-
pomoček za doseg vzgojnega
smotra, ne pa edino sredstvo.
Ako pa zaradi obremenitvenosti
s šolskim in izvenšolskim de-
lom res ni mogoče dobiti vedno
primernega berila, tedaj bo pra-
vmetneje, da se ustvarijo prava
leposlovna slovenska berila,
pač pa se preuredi mladinski
listi tako, da bodo dopolnjevali
pouk, se bo mladina ob njih na-
vajala na branje časnikov, na
branje knjig in bo imela priliko
za samostojno ustvarjalno
delo v besedi in risbi. K dosigi
tega smotra pa je poklicano
vse učiteljstvo. Kot vidimo pa
doslej še ni izšla nobena solid-
na ocena čitank (razen ocene
prejšnje Tretje čitanke), o mladi-
nskimi listih se veliko govori,
pa se jih premalo ocenjuje.

Prof. AK.

Beseda o slovenskih OSNOVNOŠOLSKIH BERILIH IN BERIVU

kem berilu pa Slomšek že do-
daja sublim realističnim opisom
tudi sorodne leposlovne zvrsti.
Praprotnikovo Prvo berilo
1837 in Drugo berilo 1858 pa
sta že na prehodu k enciklope-
dičnim berilom.

Po l. 1868 je cerkev zgubila
nadzorstvo nad šolo, ne pa vpliva,
so postale realije samostojni
predmeti in je vsaj deloma po-
jemale nemški pritisk. S Kon-
nikovim Drugim, Tretjim in
Četrtnim berilom (1878—1883),
s Ranzinger-Zumrovim Prvim
berilom 1887, Josin-Ganglovim
Drugim berilom 1897 in Tret-
jim berilom 1902 smo dobili
enciklopedična berila, ker vse-
bujejo sicer že domače leposlov-
no berilo, vendar pa suha
beriva iz realije.

V začetku 20. stol. so začeli
metodiški poudarjati, da se je
treba pri izbiri berila ozirati
predvsem na njegovo umetni-
ško vrednost. Tej težnji sta
ustregla Henrik Schreiner in
Franc Hubad ter smo z njunimi
Citankami (1902—1914) dobili
prve poskuse enciklopedično-
leposlovnih čitank.

Po prevratu so ponatiskovali
predelane Schreiner-Hubadove
Citanke, od 1922—1925 pa smo
dobilj Ganglovo Drugo čitanko,
Cernejevo čitanko, Rapeto-
vo Četrto čitanko in Flereto-
vo Peto čitanko. Navedene
čitanke se skušajo bližati lepo-
slovnim, a se temu idealu sploh
niso približale.

Najbolj so se približale lepo-
slovnim berilom čitanka P,
in ga pozna tudi srednja šola,
naj bi se tudi osnovna šola vr-
nila k njemu.

Zgodovinski razvoj kaže raz-
lična, a vedno od družbe od-
visne, vidike za sestavo sloven-
skih osnovnošolskih beril. V
protestantizmu in katoliški dobi
je bil odločilen verski vidik,
v razsvetljenstvu so se mu pridru-
žili še gospodarski, politični in
deloma narodnostni vidiki. S
Slomškom sta se tiho oglasila
tudi umetniški in psihološki vi-
dik. Estetski in psihološki vi-
dik sta se nekaj okrepila po l.
1900, močno pa po l. 1930. Cim
bolj se je razvijala družba, u-
metnost, znanost, tem težje je
bilo sestaviti ustrežajoče slo-
vensko berilo. V splošnem so
skoraj vedno najboljša druga
berila, kar je razumljivo, ker
drugi razred še nima predmet-
nega pouka iz realije.

Tako smo se približali pro-
blemu slovenskih beril. Berila
imajo dobre, pa tudi slabe strani.

Učenci in učitelj potrebujeta
pri jezikovnem pouku berilo,
ob katerem naj se učenec iz-
obražuje in vzreja. Sodobna
učiteljska ne dajejo učiteljsko-
nikom zadostne jezikovne kul-
ture, nekateri učitelji je po-
navi nimajo posebnega veselja
do leposlovja, drugi zaradi ob-
sežnosti dela ne utegnejo, da bi se
poglobili vanje; zato je prav,

mi pa interesi. Literarna vzgoja
pa terja leposlovno berilo,
vzgojno-izobraževalni smoter pa
tudi berilo iz realije (zgodovina,
zemljepis, prirodopis, prirodos-
lovje). Tako zaide berilo v
protislovja: leposlovno berilo -
realije. Da bi berila premostila
ter vzbujala tudi zanimanje za
realije, so jih začela oblikovati
na leposloven način. Če so to
delala dosledno, so zabredla v
novo težavo: prišla so do ne-
skladja med leposlovno obliko
in vsebino. Na tak način so na-
stali posebne vrste realistični
šolski opisi, ki so pogosto dvom-
ljive umetniške vrednosti in
učeno: prej odbijajo, kot pa
privlačijo.

Ako hoče slovensko berilo
spremeniti vse razredni pouk,
tedaj mora biti berilo pestro
in obsežno. Stem pa pride be-
rilo do notranje in vnanje ne-
enakosti in razdrobljenosti. Ta-
ko se učenec navaja le na bra-
nje in ocenjevanje odlomkov, ne
pa na branje knjig, za čemer
bi šola morala stremeti. Po dru-
gi strani pa odlomek v učencu
ne more vzbuditi globljeje
čustvenega vtisa ter ga ne more
vzgajati, kot bi bilo potrebno.

Ako namreč bralec bere nove-
lo, povest, roman, ep, zbirko
lirskih pesmi itd., tedaj se na-
stopajoče osebe in njihova de-
janja večkrat pojavljajo v za-
vesti ter bralca pritegnejo, da
z njimi živi: sočustvuje ali ob-

DRUŠTVENA DEJAVNOST

Poročilo o sestanku Društva profesorjev in predmetnih učiteljev postojnskega okraja

Društvo profesorjev in pred-
metnih učiteljev v okraju Pos-
tojna je sklicalo v preteklem
mesecu delovni sestanek v
Hirski Bistrici, na katerega
je povabilo tudi tovariše iz
Sežane in Inšektorje iz Ljub-
ljane, od katerih se je odzval
povabilu prof. Mihelič Stane.

Prišlo je 60 učiteljev dru-
štva, torej skoraj vsi profes-
orji in predmetni učitelji.

Najprej se je članstvo po-
razdelilo po strokovnih akti-
vih in hospitalno pri pouku
slovenskega jezika, nemškega
jezika, zgodovine, matematike,
kemije in telovadbe. Nato so
člani v daljšem razgovoru ob-
ravnavali podano učno uro in
izmenjavali metodična izku-
stva. Diskusiji so sledili z ve-
likim zanimanjem tudi mlajši
člani in sami v njej sodelo-
vali. Poleg diskusije o na-
stopih so bila po nekaterih
aktivnih tudi strokovna pre-
davanja. Tako je govorila v
slavističnem aktivu tov. prof.
Brecelj Božidara o obravnavi
poezije pri pouku slovenščine,
nakar je diskusija še pouda-
rila pomembno vlogo poezije
pri oblikovanju estetskih in
etičnih vrednot v zavesti na-
še mladine. Strokovni aktiv
bologov je po diskusiji o
učni uri pretresel nekatera
pomembnejša vprašanja, kot
n. pr. podajanje sistematične
in osnovno razvojne nauka v

nižji gimnaziji, proračune za
učila in podobno. Matematiki
in fiziki so po nastopu poslu-
šali navodila prof. Sušetršiča
o eksperimentiranju pri po-
uku fizike. - Podajanje so
spremljale demonstracije iz
nekaterih poglavij elektro-
dinamike. Zgodovinarji in
zemljepisci so na svojem se-
stanku sprejeli nelahko, toda
hvalevredno nalogo. S skupni-
mi močmi bodo namreč
zbrali gradivo za sestavo pri-
ročnika za pouk domoznan-
stva v 3. in 4. razredu osnov-
ne šole. Priročnik naj bi vse-
boval vse krajevne zanimi-
vosti in pomembnosti naselij.
Ti podatki bodo poživili pouk
in ga s tem približali življen-
ju. Aktiv učiteljev telesne
vzgoje je razpravljal o orga-
nizaciji medšolskih tekmovanj
in o zaključnem letnem na-
stopu.

Ko so aktivni končali svoje
delo, se je sestalo celotno
članstvo in z zanimanjem sle-
dilo predavanju tov. prof. Su-
šetršiča o ocenjevanju dija-
kov. S prepričevalnim poda-
janjem je predavatelj poka-
zal, da je ocenjevanje važen
pedagoški akt in da bi po-
mogoče formalistično pristop-
anje k tej nalogi nepoprav-
ljivo učiteljevo napako. Pod-
črtal je, da morata spremljati
objektivno oceno na eni stra-
ni trdna zavest ocenjevalca,

obravnavamo živega človeka,
ki se razlikuje v nešteti psi-
holoških in karakternih posebn-
ostih od svojega šolskega
tovariša.

Popoldne so si člani ogled-
ali tovarno lesonitnih plošč
in nekatere krajevne zanimi-
vosti, nakar so sklenili, da bo
prihodnji in zadnji letošnji
sestanek v prihodnjem me-
secu v Cerknici.

Veliko zborovanje prosvetnih delavcev v Celju

Na pobudo meddruštvenega
odбора organizacij prosvetnih
delavcev v Celju se je v Ce-
lju sestalo nad 300 prosvetnih
delavcev na zborovanje, da
bi obravnavali najbolj pereča
vprašanja o položaju v pro-
svetnem udejstvovanju.

Zborovanje je otvoril pred-
sednik Društva profesorjev in
predmetnih učiteljev profesor
F. Jakhel ter predal besedo
tov. Vladku Majhnu, sekre-
tariju komiteja ZK v Mariboru.
Njegovo predavanje je član-
stvo poslušalo z nenavadno
napetostjo. Obravnaval je
vprašanje šolske reforme in
družbeno upravljanje šolstva.
Njegove vodilne misli so se
dotikale stanja današnje šole,
njene materialne baze, osnov-
nih značilnosti etnotnega šol-
stva, njegove demokratizacije
in vzrokov, ki nas silijo k
šolski reformi.

Družbeno upravljanje šol-
stva pripada ljudstvu, pred-
vsem pa občinskemu ljudske-
mu odboru, ki je za nemo-
tno delovanje šole odgovoren.
Zbori volivcev naj volijo v

razgledanostjo na razvoj svo-
je šole in celotne družbe.
Po predavanju se je raz-
vila živahna razprava.

DO 10. MAJA JE ČE CAS

Ko se lahko vpišete v članstvo
Prešernove družbe in si s tem
zagotovite v novembru letos
prejem 5 bogatih knjig. Vsak
član bo prejel za nizko člana-
rino 240 din (in 20 din za post-
no) bogato opremljen KOLE-
DAR, Franca Bevka povest
»TUA KRCA, prevodno delo,
mladinsko povest Iva Zorman-
a »SVOBODNI GOZDOVJE in ge-
ografski priročnik Vladimira
Kokoleta »DEZELE SVETA«.

Člane vpišujejo poverljivci
Prešernove družbe, vse knjigjar-
ne in uprava Prešernove družbe
Ljubljana, Ulica Toneta Tom-
šiča 9.

CLANARINO LAHKO PLACATE TUDI V OBROKIH.

Zato ne odlašajte z vpisom,
da ne ostanete v jeseni brez
knjig Prešernove družbe, ker
bomo kasneje vpise le težko
upoštevili. Prešernova družba

nauci pri srečanju s staro ma-
terjo, ki mu, z vnukom v na-
ročju, pripoveduje zgodovino
vasi, še preden je stekla želez-
nica.

Osebnostno srečanje s težavami

Zamotanost, časa, skrivnosti
se ne moremo naučiti, moramo
jih srečati. Sociološka anketa
nam daje orodje za razbijanje
javnega mnenja, nastalega pod
vplivom psevdosociologije. S ta-
ga stališča smemo primerjati
vzgojno anketo delu v kino-klubu.
Mladini moramo omogočiti,
da se sama osebnost sreča z novo
stvarnostjo, ki grozi, da jo bo
strla. Družba vsekakor ni nova,
nova pa so sociološka spozna-
nja in njihova omenjena nevar-
nosti. Prav nevarnost psevdoso-
ciologije nas skorsaj sila, da po-
stavimo državljansko vzgojo na
ankete, vodene v duhu vzgojne
odgovornosti. Če ankete podro
predsodke matematičnega mi-
šljenja, podro tudi predsodke
mišljenja, ki bi nastalo pod
vplivom sociologije.
Anketa učni spoznavati težave,
kar je dobro. Zdravemu duhu
vplivajo težave pogubno, ker niso
umetne, temveč resnične. To de-
lama bolj jasno uspeh enketir-
anja pri mladini. Toda anketa

daje še več, duha vzpodbuja k
razumevanju skupnosti, tiste, ki
ji pripadamo in drugih. Anketa
je razumsko tujanje in politiko
v splošnem pomenu besede, k
urejenem vodstvu javnih zadev
v javno dobro. V sociologiji la-
hko dokažemo, da izpolnjuje an-
keta funkcijo, ki so jo nekaj
izpolnjevali na drug način, to-
da je bila vedno v vzgoji mladi-
dine, to je funkcijo državljans-
ke vzgoje. Doslej smo govorili
o razumski vzgoji, čeprav vpliva
vse omenjene točke tudi na
oblikovanje značaja. V nas-
lednjem po bomo spregovorili
o vrednosti ankete kot o sku-
plinskem delu.

Koristno skupinsko delo

Anketa omogoča, da skupno
delajo ljudje različnih narav in
prepričanj ter zahteva podrobno
delitev dela. Toda čeprav je
predmet znanstvenega razisko-
vanja skupen, so raziskovalci
zelo neodvisni. Skupno dnevno
obravnavanje rezultatov daje
priliko za izkušnje, ki so bistve-
ne in skupnem delu, kajti celote
ne dobimo z enostavnimi sešte-
vanjem delov, temveč z ustavit-
vno vključevanjem (integracijo) no-
vemu odkritim sestavin. S pedago-
škega stališča ima takšno sku-
pinski delo dvojno vrednost. Po

eni strani pripravila mlade lju-
di na obliko dela, ki je najbolj
razširjena v znanosti tehnike in
tudi v politiki. Po drugi strani
pa dajejo kakovosti skupinskega
dela priliko za skupno delo, kot
je na področju družbenega živ-
ljenja.

Sirjenje stikov

Ankete metode razvijajo
družnost anketerjev, ki so pri-
morani k razgovoru. Morajo
se odpovedati lastnim predsod-
kom, morajo se naučiti poslušati
ter sestavljati tako natančna in
točna poročila, kakor je to mo-
goče glede na snov. Studij druž-
benih skupin kot so družina, to-
varna, sosedstvo, občina, druš-
tvo, klub itd. razvilja smisel za
konkretno in sposobnost za pre-
soso. Istočasno usmeri pozornost
anketerjev h konkretnim zve-
zam med najbolj razširjenimi
socialnimi skupnostmi. To je
eden izmed glavnih vzgojnih vi-
dikov anket kot sredstva za držav-
ljansko, politično in medna-
rodno vzgojo.

Studij konkretnih socialnih
skupin vodi do ugotovitve be-
de in težav. Ne glede na razlike
v mišljenju, povzročite te ugotovit-
ve določeno stališče. Pri anke-
tah postane jasno, da je vsako
odgovore za vsakogar, ker v
družbi vsi vplivajo na vse. An-

Poleg družbenih odnosov, ki jih ustvari anketa med anketerji, nudi priliko za plodonosne stike s prebivalstvom.

Na ta način širi obzorje anketerjev, ki imajo v večini primerov stike samo z okoljem, katerega dolo-
čajo njihovi interesi in nag-
njenja. Tako morejo anketerji
bolje razumeti pogoje za vod-
stvo javnih zadev. Razen tega
je anketa prilika za analizo
uradnih javnih ustanov, n. pr.
upravnega aparata. Prav verjet-
no, je, da ta celotni pogled na
javne zadeve ugodno vpliva na
politično osamosvojitvev posa-
meznikov. Abstraktne realnosti
dobijo podobo, ki jo poznamo
in razumemo. Končno omogoča
anketa razumevanje različnih
socialnih skupin ter prepričuje
prenagel sodbe, s katerimi se
radi osvobodimo potrebne primer-
jave mladi ljudje, ki prvič po-
tujejo v tujino. Anketa primora
raziskovalce, da iščejo merilo za
sodbe, ki je različno od njho-

Naši prosvetni delavci v Angliji

Po dogovoru med centralnim odborom združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije in centralnim odborom Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Jugoslavije ter Svetom za izmenjavo prosvetnih delavcev v Londonu je v noči od 8. na 9. marec tega leta odpotovala iz Jugoslavije v Anglijo skupina 15 prosvetnih delavcev. Udeleženci so bili: po en profesor in profesorica iz Srbije, Hrvatske in Slovenije, en profesor iz Bosne in Hercegovine in Hrvatske in po eden iz Makedonije in Slovenije. Izbrali so jih Republiški odbori glede na predloge društev, ki naj bi bila pri predlogih upoštevala poleg kandidatovega poznavanja šolske problematike zlasti obvladavanje angleškega jezika. Stroške za potovanja si običajno delila ustrezni republiški odbor in ustanova, na kateri je udeleženec zaposlen. Iz tega denarja sta oba Centralna odbora financirala pozneje ustrezno eks-

kurzijo angleških prosvetnih delavcev po Jugoslaviji ter plačala jugoslovanskim udeležencem skupno vožnjo v Anglijo in nazaj.

Ko so udeleženci ekskurzije prispeli preko Italije, Svica in Francije 10. marca v London, so jih tam sprejeli tovariši iz Sveta za izmenjavo prosvetnih delavcev in dva novinarja. Po običajnih pozdravih in fotografiranjih so se odpeljali v hotel, kjer so se brž nato seznanili s podrobnejšim programom svojega bivanja v Angliji. Ta je nekoliko razlikoval od prvotno javljenega, predvsem zato, ker se je izkazalo, da se ekskurzisti s srednjih strokovnih šol ne morejo sporazumeti angleško in se je zato ena od tovarišic morala javiti, da potuje z njimi kot tolmačica. — 11. marca sta se dva profesorja že odpeljala na svoji šoli, eden na mešano srednjo šolo v Pem-

broke Docku, eden na šolo v Readingu. Ostali profesorji so imeli popoldne na ministrstvu za prosveto sestanke z g. D.C. Riddijem, enim od glavnih inšpektorjev, ki jih je seznanil z osnovnimi značilnostmi in posebnostmi sistema angleškega šolstva. — Naslednjega dne je odpotovala skupina s strokovnih šol s svojo tolmačico — najprej v Manchester, kjer so dva tedna obiskovali razne strokovne šole v mestu in bližnji ter daljnji okolici, nato pa za en teden v Birmingham, kjer so imeli podoben program. V nedeljo 14. marca so se tudi vsi še preostali profesorji odpeljali na svoje šole in sicer en tovariš na učiteljske v Readingu, ena tovarišica na žensko gimnazijo kralja Edvarda v Birminghamu, en tovariš in tovarišica pa najprej dva tedna v Kendal na tamosnjem moško-oz-žensko gimnaziju, nato pa za en teden na mešano gimnazijo v Workingtonu, druga pa na mešano gimnazijo v Wigtonu. Vsi profesorji oz. profesorice so imeli možnost obiskati tudi razne druge šole — bodisi v svojem kraju ali kje v okolici. — V duhu od 1. do 3. aprila se je vsa skupina zbrala zopet v Londonu, kjer jih je sedaj le nekaj stanovalo v hotelu, drugi pa pri angleških družinah. V ponedeljek 5. aprila popoldne so imeli sprejem pri Nacionalni uniji učiteljev in profesorjev, kjer so se mogli izven uradnih pozdravov pogovoriti o svojih opažanjih in izkušnjah z najglednejšimi angleškimi prosvetnimi delavci. Na večer so imeli sprejem na naši ambasadi, kjer so se sestali z jugoslovanskim ambasadorjem v Veliki Britaniji, tovaršim dr. Velebitom, in drugimi Jugoslavi in kakor tudi z različnimi britanskimi prijatelji Jugoslavije. Naslednjega dne popoldne so imeli sprejem v Uredništvu prosvetne priloge Timesa, kjer so imeli možnost spoznati problematiko prosvetnega časopisa v Vel. Britaniji. Po tem so se odpeljali z avtobusom, ki jim ga je oskrbela naša ambasada, na eno od londonskih pokopališč, kjer so se poklonili spominu Karla Marxa. — V sredo 7. aprila so se ekskurzisti odpeljali nazaj v Jugoslavijo, po poti pa se za en dan ustavili še v Parizu.

K temu kratkemu, na organizacijska dejstva omejenemu poročilu bi bilo možno pripomniti še naslednje: pri vseh bodočih predlogih za udeležbo na takih in podobnih ekskurzijah naj bi se vsa društva zavedala, da morajo te prilike izkoristiti samo tovariši, ki tuji jezik obvladajo, ker bodo samo ti mogli po eni strani sami neke izvedeti, po drugi strani pa tudi tuje seznaniti z Jugoslavijo. Udeleženci takih ekskurzij sami pa bi se morali stalno zavedati, da so v tujini v vsaki okolici tudi predstavniki svoje države in da je zato najmanj, kar se od njih lahko pričakuje, na pr. udeležba, točnost in resnost pri raznih sestankih in podobno.

Predmetni materializem

To je zahteva staršev na vsakem roditelju, sestanku. »Dekle konča šolo, pa si ne zna niti zakrpati nogavic, še manj obleke. Tuđi dečki bi lahko izvedeli malo več iz kmetijske, sadjarstva in kmetijske strojne tehnike! Tako starši, kjerkoli se začne debata o šolskem delu. Vprašamo se: »Ali imajo starši prav?« Osem let in več hodi otrok v šolo pa dobi le malo za življenje, čeprav otroka pripravljamo za življenje.

Uvedbo novega predmeta narakujejo tudi druge okolnosti. Pri ročnem delu vzbujamo in razvijamo pri otroku njegovo dispozicijo. Tako laže spoznamo do kakšnega dela ima veselje in mu zato laže svetujemo, kateri poklic si naj izbere. Saj pri risanju in ročnem delu zelo dobro opazimo, kateri učence je risarski ali rokodelski talent, a pri ostalih predmetih lahko spoznamo druge učenceve sposobnosti. Tako bi lahko učitelj v mnogo večji meri prevzel vlogo svetovalca pri usmerjanju v poklice, kar je danes ena važnih nalog ročnih delavcev.

Ce uvedemo ročno delo v nižje gimnazij, se nam še ni treba bati, da bi naši otroci postali »stuzenki-kunstlerje«, kot pravi pisec članka o ročnem delu v »Slovenskem poročevalcu«.

Dosedanji poizkusi prvotno ne vključuje v razne interesne kroge, se skoraj vedno izjalovili. Nekoliko trajnejše oblike je bilo le ročno delo za deklice in to na višji osnovni šoli, kjer je uveden redni pouk ročnega dela.

Na gimnaziji je delo težje. Ročnega dela kot obveznega predmeta ni, prav tako ni zanj na razpolago ne prostora ne orodja in ne očnih moči, ki bi te predmete poučevale. Toda z nekaj dobre volje bi se dalo vse urediti.

Prav bi bilo, da se organizira praktičen tečaj s čim manj teorije, na katerem bi učitelj sam delal in tuđi predelal snov, ki je predvidena v predmetu — ročno delo. V ta tečaj bi naj poslal vsak okraj vsaj enega ali dva tovariša. Tečaj bi vodili pedagogi-praktiki, ki se že leta ukvarjajo z ročnim delom. Udeleženci republiškega tečaja bi nato vodili okrajne tečaje. Tako bi se lahko ob najmanjših stroških usposobil mnogo učiteljev za pouk ročnega dela.

Zaradi potrebe po politični in vzgoji, zaradi zahteve staršev, otrok in učiteljev po tehniki ročnega dela takoj uvrstimo v predmetnik nižje gimnazije.

V predavanju tov. VI. Majhena naletimo na izraz predmetni materializem. Z njim je označena pretirana težnja predmetnih učiteljev in profesorjev, ki hočejo »svojemuzemu predmetu dati čim večji poudarek. Zahtevnost je izražena tudi v tem, da si morajo učenci zapomniti nešteto podrobnosti, ki so sicer zanimive in bogatijo obzorje in učenčev razgledanost, obenem pa hromijo prav to razgledano, ki se učenci izgubljajo v mnogih potankostih in si ne morejo pridobiti dovolj jasega pregleda čez obravnavano snov. S tem izgubljajo smoter, ki ga predmet zasleduje. Zaradi teh potankosti v snovi predmeta, ki jo »predmetnik« zahtevajo od učenca, se ne morejo ozirati na sorodno učivo iz vseh predmetov, ki so med seboj povezani in se prepletajo kakor se prepletajo n. pr. zemljepis-zgodovina-slovenščina; priradpis-fizika-kemija-higijena; fizika-priradpis-matematika; petje-telesna vzgoja-moralna vzgoja. Z izločanjem in krčenjem »balast«, ki obremenjuje spomin učenca, torej zaveda se ni rešena. Gre tudi za tisto vsaj rahlo povezavo med posameznimi predmeti, ki jo na osnovni šoli gojimo, odkar je pedagogika začela uvajati realne predmete že v osnovno šolo. Na tej stopnji je tako povezava med predmeti že dosežena. V srednji šoli je težje dosegljiva, ker terja od učitelja obvladanje mnogih disciplin, ki so pri poklicnem študiju na VPS ali na univerzi ostale izven njegovega interesnega kroga. Tako se nujno zahteva, da k svojemu predmetu, češ, saj je »snov vsakega predmeta tako obsejna, da se ostalim res ne utegne posvečati.

Najvišjo stopnjo kompleksne obravnave posameznih predmetov in njihove združitve v delovne enote je dosegla delovna šola. Toda zabraja je v ekstrem, ko so posamezni predmetni splošni izgubili svojo vizionarnost, kar je vodilo do neravnega učenja. Neke koristne posledice pa je vendarle zapustila. Navajala je učence k širšemu pojmovanju prirodnih in družbenih pojavov za čemer danes zopet stremimo. Javna kritika sodobne šole vedno bolj prudenja praktično pouka. Plod takega prizadevanja je delno že novi načrt za osemletne šole. Njegovo uveljavljanje potrebuje širše učiteljeve razglednosti in obsežnejših priprav. Zato je utemeljen klic mlajših učiteljev po primernejših učbenikih in strokovnih pomočnikih. Takih danes še ni.

takim delom? Pokreti so neke ko izumrli. Pedagoško društvo kaj naj stori društvo brez praktičnih pedagogov? Cesto slišim in beremo: preusmerimo naš učiteljski! Toda učiteljska »bavilo« s problematiko nižje stopnje osnovne šole, višji razredi osemletk (v mestih tel. sploh ni) in nižje gimnazije izven območja učiteljske. Preostaja nam samo še Pedagoški akademija, ki je ni. Kakšne so potemtakem perspektive za začetek šolske reforme? — nk

Osnutek predloga

za predmetnik višje stopnje osnovne šole in za predmetnik nižje gimnazije (Gradivo za razpravljanje)

Učni predmet	Višja stop. osn. šole				Niž. gimn. spl. izobr. tipa			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
1. Slovenski jezik	6	6	4	4	6	6	4	4
2. Srbski in hrv. j.	2	2	2	2	2	2	2	2
3. Tuj. jezik ¹	—	—	2	2	—	—	2	3
4. Moral. vzgoja	1	1	1	1	1	1	1	1
5. Zgodovina	2	2	2	2	2	2	2	2
6. Zemljepis	2	2	2	2	2	2	2	2
7. Priradpis	3	3	—	—	3	3	—	—
8. Matematika	4	4	3	3	4	4	3	3
9. Fizika	—	—	2	2	—	—	2	2
10. Kemija	—	—	2	2	—	—	2	2
11. Gospodinjstvo ²	1	1	2	2	1	1	2	2
12. Gospod. znanja	—	—	2	2	—	—	2	2
13. Ročno delo	2	2	2	2	2	2	2	2
14. Teles. vrgoja	2	2	2	2	2	2	2	2
15. Petje	2	2	1	1	2	2	1	1
16. Risanje	2	2	1	1	2	2	1	1
Skupaj	29	29	30	29	29	29	30	30

Opomba: ¹ Kjer tujega jezika ne bi mogli še poučevati — to velja predvsem za osnovne šole, — bi povečali število učnih ur pri slovenskem jeziku na 5 in pri srbskem in hrvaškem jeziku na 3. — ² Gospodinjstvo v III. in IV. razredu za deklice 2 uri, za dečke 1 uro — v I. in II. razredu vsakih 14 dni po 2 uri.

Problem višje pedagoške šole

Studenti VPS v Ljubljani predlagajo, da se absolventom te šole podaljša za pol leta diplomski rok. Tako bi prihajali na svoja službena mesta šele s pričetkom letnega semestra, čeprav bi se naj po tem predlogu razporedili na šole že ob začetku šolskega leta. Svoj predlog utemeljujejo s tem, da kaže praksa, da more le 50 procentov slušateljev VPS opraviti diplomski izpit neposredno po absolutoriju. Tistim, ki nastopijo službo brez diplome, pa se zaradi zahtevnega šolskega in izvenšolskega dela kaj lahko pripeti, da sploh ne pridejo več do svojega študija.

RAZVOJ IN POMEN GLASBENE ŠOLE V NOVI GORICI

Takoj po priključitvi Slovenskega Primorja k Jugoslaviji se je rodila zamisel o glasbeni šoli v Novi Gorici, bodočem kulturnem središču Primorja.

Gimnazija je imela takrat svoj začasni sedež v Sempetru pri Gorici. Dijaki so prihajali iz vseh bližnjih vasi; tudi osnovna šola je imela visoko število otrok. Najprimernejši kraj torej, da se prav tu ustanovi tudi glasbena šola. Tov. Viktor Bajde, učitelj petja v gimnaziji, ji je postavil prve temelje. Poskrbel je za primerne prostore in njih adaptacijo; izposloval nekaj dobrih klavirjev, in spomladi leta 1948 je šola pričela z rednim poukom. Violino je poučeval tov. Bajde, klavir tov. Irena Vuga. V jeseni istega leta so prišli na šolo še drugi učitelji: prof. Zorko Fon za pouk violine, prof. Ljudmila Kalin za pouk solopetja, tov. Mraz za pouk klavirja in tov. Lah za pouk pihala. Šola se je naglo razvijala in pridobivala na ugledu. Število učencev je v letu 1952 naraslo že na 140. V kratkem je glasbena šola postala središče vsega glasbenega dogajanja v Slovenskem Primorju. Leta 1952 je bil tov. Bajde premeščen v Maribor, vodstvo šole pa je prevzel prof. Zorko Fon. Istega leta se je šola preselila v nove, začasne prostore v Solkan. Njen definitivni in dostojni sedež pa bo v Novi Gorici v zgradbi bodočega kulturnega doma.

V Solkanu ima šola na razpolago komaj deset sob, kar je vse premalo za njen razvoj. Učenci prihajajo iz bližnje in bli v mesecu aprilu, 13. je bila na šoli ekipa Radio Jugosl. oddaljene okolice: iz Soške doline, z Vipavskega in s spodnjega Krasa. Šola pa jih lahko sprejme samo toliko, kolikor dopušča zmogljivost prostorov. Gojenec, ki uspešno zaključi šolanje na nižji državni glasbeni šoli, se lahko vpiše na Srednjo glasbeno šolo v Ljubljani. Od ustanovitve pa do danes, torej v komaj petih letih svojega obstoja, je iz te naše glasbene šole šlo na nadaljnje šolanje v Ljubljano že 15 gojencev. Na šoli je življenje vse leto zelo razgibano. Naj omenimo samo javne nastope, ki so ne Trsta, ki je posnela 45 minut trajajoč spored. 20. je bil koncert v dvorani bolnice za T. B. C. v Sempetru pri Gorici. 27. aprila je bil koncert v kinodvorani v Solkanu. Koncert je bil v počastitev obletnice ustanovitve OF. 30. pa so gojenci sodelovali na javni proslavi, ki je bila na predvečer 1. maja v Solkanu. Na vseh javnih nastopih sodeluje poleg gojencev iz oddelkov za klavir, violino ter za solopetie tudi mladinski pevski zbor šole, ki ga z uspešnim vodi prof. Marija Golobčič.

Studenti so s tem pokazali na zelo pereče vprašanje, ki ga bolj ali manj čutijo vse republike. Gre dejansko za ugotovitev, da je študijska doba dveh let ob kolikaj zahtevnih učnih načrtih prekratka. Za poglobitev, za privzgojitev samostojnih delovnih in študijskih metod ne ostane na razpolago pravne priprav niti ena ura. Hrvatska, Crna gora sta za to že razširili študij na tri leta, v Srbiji so na tem, da ga razširijo letos. Tudi pri nas je bilo podaljšanje študija za eno leto aktualno že pred dvema letoma, vendar je bilo odstavljeno z dnevnega reda zaradi kadrovske politike. Toda ko pridemo do tretih let se vprašamo, čemu pa ne štiri, čemu ne raje pedagoška fakulteta!

Glede na konkretne potrebe na nižjih gimnazijah oziroma osemletkah so na Hrvaškem dodali nekaterim predmetnim skupinam, ki so na šolah zastopane z manjšim številom ur, še tretji predmet. Tega študirajo slušatelji sicer v minimalnem obsegu, vendar pa to zadošča, da je postalo podaljšanje na tri leta iluzorno vsaj

Učitelji, širjenje knjig Prešernove družbe je pomembna kulturna in idejna vzgojna naloga. — Zato poskrbite za delovne poverjenike!

Neracionalna razporeditev predmetnih učiteljev

Kratka analiza ob razpisu mest na nižjih gimnazijah

V letošnji tretji številki Objav Sveta za prosveto in kulturo LRS so okrajali razpisni naslednje število mest predmetnih učiteljev na nižjih gimnazijah: za slov. in sh. 82, za nemščino 42, za angleščino 7, za zgodovino in zemljepis 44, za matematiko in fiziko 88 za biologijo in kemijo 34, za risanje in telesno vzgojo 60, za petje 20.

Ce prirerjamo to tabelo z razpisom, bomo ugotovili ne-

Predmet	Skupno število ted. ur	Potrebno štev. učalnih moči	Stanje	Nezasedeno
slovenščina	5.554	250	120	130
srbohrvaščina	2.062	90	50	40
nemščina	2.508	110	51	56
angleščina	546	25	15	10
zgodovina	1.693	80	153	17
zemljepis	2.062	90	—	—
biologija	2.446	110	143	—
kemija	702	30	—	—
matematika	4.804	220	100	170
fizika	1.053	50	—	—
risanje	2.062	90	46	44
telovadba	2.062	90	88	2
petje	680	30	24	6
Skupaj		1.265	790	475

skladnosti predvsem pri skupinah: slovenščina-srbohrvaščina, zgodovina - zemljepis, biologija-kemija, matematika-fizika.

Neskladnost pri materinščini je samo navidezna, ker je število teh učiteljev znatno večje kot ga izkazuje gornja statistika. Ker imajo absolventi VPS po dva pa tudi po tri predmete, ki so lahko vezani s slovenščino, so v gornjem številu zajeti samo tisti, ki imajo poleg slovenščine še ruščino, ostali pa so bili priključeni k predmetu, ki ga sedaj pretežno poučujejo (n. pr. h germanistom ali k zgodovinarjem in zemljepiscem).

Po tabeli bi bilo potrebno število učnih moči za zgodovino in zemljepis ter biologijo in kemijo skoraj že doseženo. Da pa okrajji iščejo 44 prvih in 34 drugih, se da razložiti samo s tem, da učitelji teh skupin poučujejo neke druge pred-

Vsem društvom učiteljev in profesorjev strokovnih šol v Sloveniji in upraviteljstvom strokovnih šol!

Republiški odbor Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije prosi blaginjske posameznih društev in upraviteljstva ter ravnateljstva strokovnih šol, ki še niso poravnali naročnine za dostavljene publikacije »Zbornik pedagoških člankov št. 5 in 6« in brošurice »Problem vajenske mladine«, naj jo poravnajo vsaj do 15. maja t. l., da bo možno sestaviti končni obračun.

Stanovska zavest zahteva, da si omenjeni brošuri nabavi vsak naš član.

Republiški odbor Združenja

MLADINSKA KNJIGA ZA KONEC ŠOLE IN POČITNICE

(peto nadaljevanje)

Drugi kompletni letnik knjižnice »Sinji Galeb«:

1. F. Salten: Bambi.
2. C. Aveline: Baba Dijen in Košček sladkorja.
3. V. Gogolj: Taras Bulba.
4. E. Kästner: Leteča učilnica.
5. N. Hunter: Neverjetne prigode prof. Modrinjaka.
6. E. S. Thompson: Srebrni sivec in druge zgodbe.
7. R. Murnik: Lepi janičar, I. del.
8. R. Murnik: Lepi janičar, II. del.

Cena za prednaročnike: broš 90.— ppl 150.— cipl 190.— Za ostale naročnike: broš 120.— ppl 160.— cipl 198.—

Prvi kompletni letnik knjižnice »Čebelica«:

1. Rdeča kapica (razprodano).
2. Polpetelinček (samo kartonirano).
3. Pravilica o šivilih in škarjicah (samo kartonirano).
4. Slavac.
5. Ujka.

Posamezne knjige:

1. D. Petrič: Domače živali — slikanica.
2. C. Aveline: Zgodba o slonu, o levu, o mački in o kom se?

Založba »Mladinske knjige« želi pomagati ravnateljstvom gimnazij in upraviteljstvom osnovnih šol, da nagradijo ob koncu šolskega leta s knjižnimi zbirkami najboljših učencev. Zaradi tega priporoča

10 ZBIRK

z znatnim popustom. V ceno zbirke je že vračunana poštnina. Zahtevajte program desetih zbirk. Ker se bliža konec šolskega leta in ker je ogromno naročil, naprošamo vse poverjenike, da čimprej dostavijo naročila za zbirke, za Lepega janičarja, I. in II. del, in za Ujko ter nam s tem omogočijo pravočasno dostavo naročenih knjig. Mladinska knjiga Ljubljana, Čopova 50/III.

ROČNO DELO V NIŽJE GIMNAZIJE

To je zahteva staršev na vsakem roditelju, sestanku. »Dekle konča šolo, pa si ne zna niti zakrpati nogavic, še manj obleke. Tuđi dečki bi lahko izvedeli malo več iz kmetijske, sadjarstva in kmetijske strojne tehnike! Tako starši, kjerkoli se začne debata o šolskem delu. Vprašamo se: »Ali imajo starši prav?« Osem let in več hodi otrok v šolo pa dobi le malo za življenje, čeprav otroka pripravljamo za življenje.

Uvedbo novega predmeta narakujejo tudi druge okolnosti. Pri ročnem delu vzbujamo in razvijamo pri otroku njegovo dispozicijo. Tako laže spoznamo do kakšnega dela ima veselje in mu zato laže svetujemo, kateri poklic si naj izbere. Saj pri risanju in ročnem delu zelo dobro opazimo, kateri učence je risarski ali rokodelski talent, a pri ostalih predmetih lahko spoznamo druge učenceve sposobnosti. Tako bi lahko učitelj v mnogo večji meri prevzel vlogo svetovalca pri usmerjanju v poklice, kar je danes ena važnih nalog ročnih delavcev.

Ce uvedemo ročno delo v nižje gimnazij, se nam še ni treba bati, da bi naši otroci postali »stuzenki-kunstlerje«, kot pravi pisec članka o ročnem delu v »Slovenskem poročevalcu«.

Dosedanji poizkusi prvotno ne vključuje v razne interesne kroge, se skoraj vedno izjalovili. Nekoliko trajnejše oblike je bilo le ročno delo za deklice in to na višji osnovni šoli, kjer je uveden redni pouk ročnega dela.

Na gimnaziji je delo težje. Ročnega dela kot obveznega predmeta ni, prav tako ni zanj na razpolago ne prostora ne orodja in ne očnih moči, ki bi te predmete poučevale. Toda z nekaj dobre volje bi se dalo vse urediti.

Prav bi bilo, da se organizira praktičen tečaj s čim manj teorije, na katerem bi učitelj sam delal in tuđi predelal snov, ki je predvidena v predmetu — ročno delo. V ta tečaj bi naj poslal vsak okraj vsaj enega ali dva tovariša. Tečaj bi vodili pedagogi-praktiki, ki se že leta ukvarjajo z ročnim delom. Udeleženci republiškega tečaja bi nato vodili okrajne tečaje. Tako bi se lahko ob najmanjših stroških usposobil mnogo učiteljev za pouk ročnega dela.

Zaradi potrebe po politični in vzgoji, zaradi zahteve staršev, otrok in učiteljev po tehniki ročnega dela takoj uvrstimo v predmetnik nižje gimnazije.

Samopomoč prosvetnih delavcev Slovenije v letu 1953

Socialno-humana ustanova SAMOPOMOČ PROSVETNIH DELAVCEV V SLOVENIJI je imela v letu 1953:

1. Januaria 1953 670 m. + 1486 z. = 2156 čl.
 med letom je umrlo 12 m. + 15 z. = 27 čl.
 med letom izbranih 2 m. + 11 z. = 13 čl.
 med letom pristopilo (vrnilo se) 12 m. + 28 z. = 40 čl.

31. decembra 1953 668 m. + 1488 z. = 2156 čl.
 Na posmrtninah po din 20.000.— je bilo za 27 umrlih članov izplačano din 450.000.—
 Člani so vplačali za 17 smrtnih primerov po din 10.—, din 270.— in din 80.— za

Koristna in potrebna odločba

Zvezni sekretariat za občo upravo je opozoril republiške svete za prosveto in kulturo, da je nedopustna praksa nekaterih ljudskih odborov, po kateri se absolutni višje pedagoške šole ali pa absolutni fakultete postavljajo v naziv predmetnega učitelja z predpisano diplomirani.

Menimo, da smo glede učiteljskega kadra danes že tako daleč, da smemo zahtevati dvojje: zabrano nadaljnega sprejemanja v šolsko službo oseb brez predpisane kvalifikacije ter enoletno stipendijo zaradi dokončanja študija za tiste, ki so študij zaradi nastopa šolske službe prekinili.

Društvo učiteljev v Ljutomeru je resno pristopilo k sestavi predlogov družbenega upravljanja

V četrtek, 22. aprila so se v osnovni šoli v Ljutomeru zbrali poverjeniki skupin vseh šol, upravnih odborov društev ter vidnejši pedagoški delavci ljutomerskega okraja ter budno sledili poročilu delegata s III. plenuma Združenja učiteljev in profesorjev Jugoslavije, ki je bil 5. in 6. aprila v Sarajevu.

Jedro poročila in razpravljanja je bilo, kako pristopiti konkretno k sestavi predlogov družbenega upravljanja šol in kako izvesti reorganizacijo šolstva, ki naj ustreza zahtevam vzgoje človeka in graditelja socialistične družbe.

Iz obširne diskusije je izzvenela težnja po ukinitvi dosedanjega obveznega obiskovanja nižje gimnazije, obisk učencev v nižjih gimnazijah naj bo prostovoljen, osnujejo naj se enotne osemletne osnovne šole, ki naj dajejo v višjih razredih osnovne šole učencu praktično znanje za

Društvo učiteljev v Ljutomeru je resno pristopilo k sestavi predlogov družbenega upravljanja

življenje in splošno izobrazbo. Navzoči sindikalni funkcionarji pa bodo o teh vprašanjih še razpravljali s svojimi kolektivi, oziroma po dve do tri šole skupaj. Tako je bilo za delo po šolah v okraju sestavljenih 15 skupin, ki bodo preučila ta vprašanja ter v prvi polovici maja dostavile svoje predloge posebnim komisijam pri društvu, ki bo zbrala ves material in izdelala eno in predlog za ves okrajni ljutomerski okraj. Okrajna komisija pa bo na zborovanju vsega članstva 22. maja na Kapeli pri Radenich povzno analizirala vse zbrani material ter ga nato dostavila Republiški obozru združenja učiteljev ter Svetu za prosveto pri OLO v Ljutomeru.

Vse skupine na šolah bodo obenem preučile, kako pristopiti k formiranju osemletnih osnovnih šol, kar bi se lahko izvedlo že z novim šolskim letom in to postopoma,

Učiteljski širjenje knjig

Prešernove družbe je pomembna kulturna in idejna vzgojna naloga. — Zato poskrbite za delovne poverjenike!

Objava

V času počitnic bo v Ljubljani poslovalo Internationalno letovališče centralnih odborov Združenja prosvetnih delavcev. — Letovališče bo v internetu gradbenega tehniku. Cena bo za prosvetne delavce din 320.— Prijave je poslati na Centralni odbor učiteljev Jugoslavije, Beograd,